

Monika Sinner

Kutyakiképzés klikkerrel

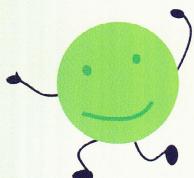
pozitív • eredményes • stresszmentes

Az álomcsapathoz vezető út

Minden kutya tud feküdni, ülni, állni és futni. Csak Önön múlik, hogy megtanítsa neki, mikor tegye ezt és mikor ne. A kutyakiképzés a klikkerrel feszültségektől mentes, szinte szórakozás!

A klikker és alapjai

Egy nagyszerű segédeszköz	8
A klikker nem varázsszer	10
Miért klikkeljünk?	12
Mire, hogyan, kinek klikkeljünk?	14
A kiképzés folyamata	18
Látható és hallható jelek	20
Új dolgok megtanulása	22

Tájékozódás

Készítők, fotók,	
köszönetnyilvánítás	60
Impresszum	61
Tárgymutató	62
Gyererekoldal	64

ÖTLET	A kutya megismerkedik a klikkerrel	16
--------------	------------------------------------	----

Ön és a kutyája megismerkedik a klikkerrel, és pozitív munkamód-szerrel elérik az első sikereket.

Alapkiképzés a klikkerrel

ÜL felfelé nézve	26
Megfordulás és forgás	30
FEKÜDJ minden változatban ..	32
Helyben maradás figyelemtereléssel	36
Az ÁLLJ vezényszó	38
Játszótér	40

ÖTLET

Lábnál követés örömmel	28
---------------------------------	----

Klikk-klakk: a kutyaélet egyszer-
egye. A kutya számára így szóra-
kozás lesz az alapengedelmesség.

Mindennapok a klikerrel

Séta közben	44
Az autóban és az autó körül ..	46
Otthon	48
Mindenféle móka	50
ELŐRE, lefektetéssel	52
Tárgyak hordozása	54
Táska cipelése	56

ÖTLET

Apportírozás akadályon át	58
------------------------------------	----

Az apportírozás minden bizonnal
az egyik legösszetettebb feladat
a kutya számára – most egysze-
rűen és játékosan „ráklikkeljük”
a megoldásra.

Tartalom

Pozitív nevelés

Mindenki olyan kutyát szeretne, amely alkalmas a minden napjai életre, társaságba vihető, engedelmes és kedves. Ám egyetlen kutya sem születik ilyennek – erre nevelni kell őket.

A harmonikus kutya-ember páros a megértés, a tisztelet, a bizalom és a következeteség megfelelő kombinációjával működik. A nevelés alapját a kötődés és a fönökkérdés képezi.

Én szeretettel, játékosan és következetesen képezem ki a kutyákat, ennek köszönhetően a legjobb tapasztalatokat szerzem. A kiképzési módszerem szerint vezetett tanfolyamok számos párosának és Othello nevű kutyámnak a sikere magáért beszél.

Ezeket az eredményeket a klikker segítségével értük el.

Az alapelv a következő: megtanuljuk megmutatni a kutyának, mit akarunk tőle, ő pedig megtanulja, melyik viselkedés a kívánatos, melyik pedig nem. A döntő a dicséret, a „kliikk” – a megfelelő pillanatban.

A pozitív hozzáállás és a türelem mellett nekünk is készen kell állnunk arra, hogy megtanuljuk, „hogyan tanul a kutya”; ez a módszer így sikerre vezet, és az állat a foglalkozások által kiegyensúlyozott lesz. A pozitív nevelés emellett a kutya és gazdája egymáshoz való kötődését is megerősíti, így kedvencével hamarosan boldog, stabil párost fognak alkotni!

4 | Az álomcsapathoz vezető út

Atisztán kényszerítő nevelési módszerek a kutyánál már rég túlhaladtak, de ez persze nem jelenti a következetességről való lemondást. A klikkerrel önmagában még egyetlen kutyát sem neveltek meg.

Ez a hatékony segéd-eszköz, amely a dicséretet erősíti meg, a magatartás-kutatásból származik. Sokoldalú, eredményes és pozitív kutyanevelést tesz számunkra lehetővé. Próbálja ki!

Othello, egészen az IPO III-ig klikkelve tanult: az apportfa nyugodt tartása.

A klikker és alapjai

Egy nagyszerű segédeszköz 8

A klikker nem varázsszer 10

Miért klikkeljünk? 12

Mire, hogyan, kinek
klikkeljünk? 14

ÖTLET

A kutya megismerkedik
a klikkerrel 16

A kiképzés folyamata 18

Látható és hallható jelek 20

Új dolgok megtanulása 22

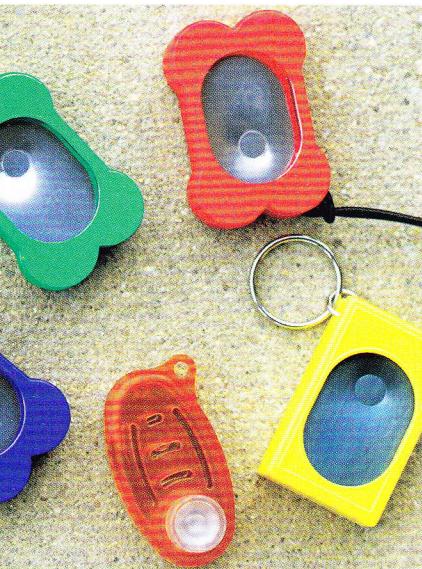

Egy nagyszerű segédeszköz

A kikkert eredetileg a delfinek tanításakor fejlesztették ki. Ez az eszköz tulajdonképpen egy minden azonos hangot kibocsátó jeladó.

Különböző modellek

Akármilyen – egyszerű vagy csúcstechnikájú – klikkermodellt válasszunk is, a működési elve ugyanaz. A klikker alapjában véve „pattogó béka”,

A azt jelenti: jól csinálta a kutya, tehát klickelünk, jutalmazunk és dicsérünk.

amelyre talán még gyerekkorunkból emléksünk. Egy fél gyufásdoboz nagyságú műanyag skatulyába rezgő fémlapocskát rögzítettek, amelyet hüvelykujjal nyomunk be. Eközben keletkezik a kattanó hang (a katt).

Újabban már a legkülönbözőbb kivitelű klikkerek kaphatók. Fontos azonban, hogy minden ugyanazzal az eszközzel dolgozzunk, mert minden egyik kissé különböző hangot produkál. Ezeket a kattanásokat szereti a kutya, mert megtanulja összekapcsolni a jutalomfalattal. A kutya úgy értelmezi a „kattanást”, mindenjárt jön a jutalomfala! A kikkert akár egy kis dicsérőgépként is jellemezhetnékn.

A könyvben a következő jeleket használjuk:

- A klikkelésre egy harangoscskát:
- A jutalomfalatra egy kóbászt:
- A dicséretré egy kis szív:

Tanulás következetesen

A kutyák a következetességből tanulnak, amely szerint egy adott viselkedést minden-

ugyanaz a reakció követ, így azt is megértik, mit dicsérünk meg, és mit nem szeretünk. Négylábúink megalkuvók, és a legtöbbjük falánk is. Ez pedig megkönnyíti a kiképzésüket. A kutyákat semmiképpen sem szabad lebecsülni: nagyon gyorsan tanulnak – azt is, amit mi nem szeretnénk, de véletlenül vagy nem tudatosan folyamatosan megerősítünk.

► **Sok ismétlés:** a megfelelően jutalmazott akciók közelebb visznek bennünket és kutyánkat a célhoz. A klikkerrel végzett kiképzésnél minden jutalmazunk, ezért szeretik annyira a kutyák!

Példa:

- A kutya spontán módon leül:
- A kutya megtanulja: „szóval a gazdi ezt szereti, jutalmat ad érte”.
- Ha ránk ugat, hogy felhívja a figyelmünket magára, nem „kap” kattanást, és persze jutalomfalatot sem. Nem is törődünk vele, hiszen ha megszidnánk, azzal elérte volna, amit akart.
- Ha abbahagyja az ugatást, következik. A jutalom tehát azért jár, ha „tartja a száját”.

- Következtetés a kutya számára: „ezt kell tennem, hogy jutalomfalatot kapjak”.
- A kutyával való szeretetteljes bánmód nem jelenti azt, hogy le kell mondanunk a következetességről. De mit is jelent ez valójában?

Az állandó ugatásnál nem segít más, mint ha vasakarattal rá se hederítünk.

Példánk alapján ezt könnyen véggondolhatjuk:

- A szabadban IDE vezényszóval hívjuk magunkhoz a kutyát. Feltételezzük, hogy

tudja, mit jelent az IDE. Milyen gyakran hívjuk?

► Tényleg odajön, csak az út egy részét teszi meg, vagy egyáltalán nem jön oda hozzáink?

► Tehát ezerszer elismételjük a parancsot, ami csupán azt jelenti, hogy következetesen hívjuk, semmi egyebet.

► A kutya mindebből ezt tanulja meg: „még jó, hogy állandóan kiabál, legalább tudom, hol van”. Következetesnek lenni azt jelenti, hogy a kutya által már ismert dolgot követelünk, a megfelelő következményekkel: jutalom a helyes elvégzéskor; ha pedig nem volt jó, nincs jutalom, vagy megfelelő javítás következik.

Hogy keveset kelljen korrigálni

- > A helytelen viselkedést lehetőleg akadályozzuk meg, például játékkal való figyelemtereléssel vagy megfelelő időben kiadott parancssal. Ekkor a kutyának kilátása van a jutalomra.
- > A vezényszavakat először meg kell tanulnia,

vagyis ezerszer is gyakorolni kell, amíg tényleg el-sajátítja őket. Csak ez után lehet követelni tőle!

- > **Inkább ne adjunk ki egy vezényszót**, ha épp nincs semmi esély az engedelmességre. Ezzel a kutya nevelését megfelelő és pozitív szinten tartjuk.

A klikker nem varázsszer

A kutyanevelés legfontosabb eleme még mindig az ember. Rajta műlik a siker, mert a gazda és kutyája közötti kötődés nélkül a nevelés nem megy. A kötődést pedig közös jó élményekkel lehet erősíteni: tegyük kalandos sétákat, amikor fatörzsekre mászunk, együtt szaladunk és fürdünk. Adjunk feladatokat a kutyának, például keressen meg vagy hozzon el valamit. És játsszunk vele sokat!

Motiváció játékkal és étellel

A játék nem merül ki a botok és a labdák dobálásában.

► **Játsszunk** a kutyának megfelelő zsákmányszerző játékokat. Kitűnően alkalmas erre egy zsinórra kötött labda vagy egy dummy.

„Játék és megállás”: ébren tartja a kutyá figyelmét, és megtanulja az ERESZD vezényszót.

► **Keltsük fel** a kutya figyelmét a játékszerrel: füssünk el vele, hagyjuk, hogy a kutya beleharapjon, cibáljuk a fejmagasságában ide-oda – nem fel-le, mert ez károsíthatja a nyakcsigolyákat! A zsákmány sohasem kínálja fel magát, ha nem minden mozog. Engedjük át egyszer-egyszer a játékot, a „zsákmányt” a kutyának. Így játékosan „veszékszünk a zsákmányon”, ahogy a kutyák is teszik egymás között.

► **Gyakoroljuk be** a „játék és megállás”-t úgy, hogy abba-hagyjuk a játékot, közben ki nyújtott tenyerünkkel a MARADJ jelét mutatjuk a kutyának. A kutya játékosan megtanul összpontosítani, és szinte automatikusan az ERESZD parancsot is elsajátítja.

► **Jatalomként** pedig folytatjuk a játékot.

► **A játékot minden** a gazda kezdi és fejezi be. A cibálós játékban pedig minden ő a győztes. Mindig az előtt hagy-

juj abba a játékot, hogy a kutyának elmenne tőle a kedve; inkább rövidebb, de gyakoribb játékokat iktassunk be!

► **Ne hagyjuk** egyszerűen akárhol heverni kutyánk kedvenc játékát, mert hamar elveszti az érdeklődését iránta.

► **Ugyanúgy**, ahogy a játékkal, étellel is motiválhatjuk a kutyát. Engedjük neki a falatot megszagolgatni, majd füssünk el vele. Ha örömmel követ bennünket, megkapja jutalomként a falatkát.

Kötődés

A közös élmények nagyszerű szórakozást jelentenek, ugyanakkor erősítik az egymáshoz való kötődést. A kutyának egyszerűen rajongania kell a gázdájáért. Az érzelmek ki-mutatása nagyon fontos a kötődés szempontjából. Ez nem azt jelenti, hogy nekünk is naponta 24 órában el kell árasztan-

nunk szeretetünkkel kedven- cünket. De nyugodtan simogassuk és vakargassuk meg minél gyakrabban. Ez – és ma- ga a szőrátolás – jót tesz a bi- zalomnak, a kötődés kialakítá- sának és megszilárdításának.

A gazda a főnök

A kutyák magas szinten szoci- alizált falkállatok. Igénylik a hierarchikus rendet, ez szociális biztonságot és tartást ad nekik. A rangsort egyértelműen tisztázni kell. A gazda a családi falka főnöke, döntéseket hoz a kutyá helyett, amely így szíve- sen alárendeli magát neki.

Jó „falkavezér” lenne Önből?

- > Nehéz helyzetekben is nyugodt, korrekt és tár- gyilagos marad?
- > Függetlenséget és ma- gabiztoságot sugároz?
- > Olvasni tud a kutyája vi- selkedéséből, és helye- sen tudja felmérni a helyzeteket?
- > A kutyája igazodik Önhöz?
- > Ön határozza meg, mikor ehet a kutya?
- > Ön határozza meg, mikor és mennyit játszanak?
- > Ön határozza meg, mikor mennek sétálni és merre?

A kötődés és a szeretet elősegíti a bizalmat.

Mindig legyünk következete- sek, különben a kutya nem fo- gad el bennünket vezetőnek. A szerető, fajának megfelelő és következetes bánásmód áhított játszótárrá tesz bennün- ket a kutya szemében. Más kutyákkal is igényel társas kap- csolatokat, amit lehetővé is kell tenni a számára. De ne játsz- szunk sofőrt, aki minden nap kiviszi a kutyát a kutyafuttató- ra, ahol aztán az egy órát bol- dogan rohangál a kutyabarátaival, anélkül hogy a gazdájával foglalkozna. Utána pedig a ha-

zaút következik, végül felszol- gálják az ételet, majd „munka nélküli henyélés” jön. Ilyen esetekben csak az marad a kutyának, hogy várja a következő kört a haverokkal – és a cé- lunk semmivé foszlik, az együtt töltött időt sem a kötődés megerősítésére, sem a nevelésre nem tudjuk felhasználni. Jobb, ha a kutyát a fajtársaival való rohangálás közben többször magunkhoz hívjuk, egy kicsit játszunk vele, majd a FUSS elengedést jelentő vezényszóval ismét útjára bocsátjuk.

Miért klikkeljünk?

Biztos felmerült önbén, miért nem elég egyszerűen szóban megdicsérni a kutyát. A kérdés jogos. De bármelyik szót választja is a dicsérethez – „okos”, „nagyszerű”, „pompás”, „jól van” vagy „ügyes” –, minden alkalommal másképp fog hangzani, és különböző érzelmek kapcsolódnak hozzá. Ráadásul a minden napok során már sok szó „elhasználódott”.

A klikk azt jelenti, jól van

A klikker minden egyforma, rövid hangjának van egy nagy előnye: a kutya bármikor felismeri, és erőteljesen reagál rá. Számára egyszerűbb ezt a jelet megérteni, mint a szavakat. A kutya íly módon kitérők és tétovázás nélkül tud tanulni. A klikkelés azt jelenti, jól csinál-

ta, és rögtön következik a jutalom. A jutalommal a megerősítést dicsérettel egészítjük ki. A kutya hamar elkezd magától úgy viselkedni, amelyért egyszer már klikkeltünk neki, hogy ismét megkapja a klikkelést a hozzá tartozó jutalommal.

Időzítés – a döntő mozzanat

A dicséret megfelelő pillanatának kiválasztása, az időzítés döntő a kutyanevelésben. A kutyat fél másodpercen belül meg kell erősíteni a kívánatos cselekedet elvégzéséért, hogy ezt össze tudja kapcsolni a „helyes” jelzővel. A klikker így rendkívüli pontosságot tesz lehetővé.

Példa:

► Klikkerrel: a kutya magától lefekszik, klikkelünk, amit jutalomfalat követ. A kutya így megtanulja, hogy a lefekvés klikkelést és jutalmat eredményez.

► Klikker nélkül: nagyon pontosan kell ügyelnünk rá, hogy fekvő helyzetben azonnal megdicsérjük és jutalmazzuk, ne pedig akkor, amikor már ismét felállt. Ilyenkor ugyanis a kutya azt tanulná meg: „a felállásért jutalmat kap”.

A leülésért járó jutalomfalatot a kutya orrának magasságában tartjuk, a lefekvésért járó tlen, szinte a földön.

A „hol dicsérjünk” ugyanilyen fontos

Ha a kutyát a lefekvésért szereznénk megdicsérni, addig kell odaadni neki a jutalmat, amíg a földön fekszik.

Ha a leülést akarjuk megtanítani, nem szabad túl magasra tartani a kutyát előtt a jutalomfalatot, nehogy felugorjon érte, mert így akaratlanul is ezt enősítjük meg.

Hogy később könnyebb legyen

- A klikker nagy előnye leginkább a későbbieken, a „haladó” kutyá kiképzésekor mutatkozik meg.
- Apportirozásnál és messziről adott utasításoknál néhány lépés távol-ságból is meg tudjuk erősíteni a helyes viselkedést.
- A kutya ekkorára már megtanulta: „a klikk azt jelenti, jól van, csak így tovább, minden járt jön a jutalom”.
- Ha tavolról szóban dicsérünk, nagy lesz annak a veszélye, hogy a kutya a dicséretet az elengedéshez köti, és önállóan felbehagyja a gyakorlatot.

Irányítás távolról: ÜLJ, FEKÜDJ, ÁLLJ (obedience)

A dicséret a „pihenj”-jel egyenértékű

A klikkelés és a jutalom képviselt dicséret után szabadon engedés következik. Egy rövid játék vagy simogatás ellazítja a kutyát; ezek a rövid szünetek nagyon fontosak. A tanulás folytatásához ismét magunkra kell vonni a kutyá figyelmét, és újból motiválnunk kell. Később a vezényszó teljesítését csak röviden

megerősítjük, és kezdjük a következő feladatokat. Ekkor már csak néhány gyakorlat elvégzése után jön a pihenő.

Az összpontosítás gyakorlása

A klikkelés után még van egy kis időnk rá, hogy elővegyük és odaadjuk a jutalomfalatot. Ez a rövid várakozás megtanítja a kutyát, hogy a gázdájára figyeljen, ne pedig csupán a kezében tartott jutalomfalatra.

Mire, hogyan, kinek klikkeljünk?

A kikkert kis ideig benyomjuk, hogy kattanjon. Először akkor próbáljuk ki, amikor a kutya nincs a közelben. Olyan jutalomfalatot választunk, amelyet könnyen le lehet nyelni. Kezdetben kiválóan erre a cérra a különösen ízesítéssel falatok, mint például a

kockára vágott sajt, főtt sonka vagy főtt csirkehús, a száraz táp viszont semmiképpen. A gyakorlásnál minden készítésünk elő vizet. A jutalomfalatokat vonjuk le a napi táplálékmenyiségből, nehogy a kutya elhízzon a sok gyakorlástól!

kutya eleinte magától végzi, vezéyszó nélkül; vezéyszóra csak később fogja megtanulni. Meg fogjuk látni, hogyan sajátítja el ilyen módon az „akarást”. Kedvencünk egyre inkább a kedvünkben akar majd járni, így saját kiképzében aktívan részt fog veni.

► **Ha a kutya** már egészen jól tud egy gyakorlatot, nem kell klikkelnünk minden egyes teljesítéskor, hanem csak a különösen jókra vagy gyorsakra. Általánosan érvényes, hogy minél ismeretlenebb a feladat a kutynak, annál hamarabb kell követnie a jutalomfalatnak a klikkelést. A kiképzés során aztán egyre inkább elnyújtuk a jutalomfalat és a klikkelés közötti időtartamot. A távolról adott utasításoknál ez magától adódik, hiszen a kutya csak tőlünk kaphatja meg a jutalmat. Addig meg kell tanulnia: katt = „jó, a jutalomfalat mindenkorban jön, de nem azonnal”.

► **Ha még nem vagyunk** biztosak a klikkelés időzítésében, segítőtársat is igénybe vehetünk a klikkeléshez. A kutya a másik személytől függetlenül azonnal felismeri a hangot. A jutalmat aztán már a gazdától kapja.

Az „üdvözlés” gyakorlat: minden kutyára szépen leül.

Hogyan klikkeljünk?

A kívánt viselkedés alatt csak egyszer klikkeljünk – még hozzá pontosan a megfelelő pillanatban. Ezután adjuk oda a jutalomfalatot, és dicsérjük meg a kutytát. minden kattanást jutalomfalat követ. Ez mindenkorban érvényes. Az összes kívánt cselekvésre és a szándékára is klikkelünk.

Mire klikkeljünk?

A kutya szépen meg láb mellett; nem ugrik fel a látogatókra; leül, ha valakivel találkozunk; ránk néz; abbahagyja az ugatást vagy a póráz rángatását; odahoz valamit; pacsit ad vagy valamilyen kunsztot mutat – bármire klikkelhetünk, ami csak tetszik. Mindezeket a

A klikker nem csalogató eszköz!

Ha észrevettük, hogy a kutya jól reagál a klikkerre, ne kövessük el azt a hibát, hogy ez-

Nehéz feladat: elhívás játkben – ezért jár a „főnyeremény”!

zel hívjuk őt magunkhoz. Bár nagyon csábító megoldás lehet, de a klikkerrel pontosan az ellenkezőjét érjük el! Kizá-

rólág a kívánt akciókra klikkelünk; csak azért soha, hogy felhívjuk magunkra a kutya figyelmét!

Az odajövetel megerősítése klikkeléssel

- > **Sétálni megünk** a kutyánkkal, és magától oda-jön hozzánk. Klikkelünk, adunk neki egy jutalom-falatot, és megdicsérjük. A kutya megtanulja, hogy kattanást és jutalmat kap, ha odajön hozzánk. Ezért aztán szívesen jön.
- > **Ha ismeri** az IDE vezény-szót, ezzel hívjuk oda. Ha néhány lépést felénk fut,
- > **Klikkeljünk** (a helyes szán-déköt klikkeljük), és ha megérkezik, akkor a juta-lomfalatot és a dicséretet is megkapja.
- > **Ha a nagyfokú** figyelemel-terés ellenére is odajön, klikkeljünk, jutalomként pedig megkapja a „fő-nyereményt”, vagyis az összes falatot, de nem több klikkelést!

Kinek klikkeljünk?

Minden kutya nevelésében jól használható ez az eszköz, kölyköktől a veteránokig, akár más kiképzési módszerekről átnyergelők esetében is. A kor és a kiképzés foka nem játszik szerepet, feltéve, hogy a kutya tudja, mit jelent a kattanás (ezt pedig első lépében úgyis el-sajátítja). A klikkerre tehát kondicionálni kell. A következőkben azt is megtudja, hogyan.

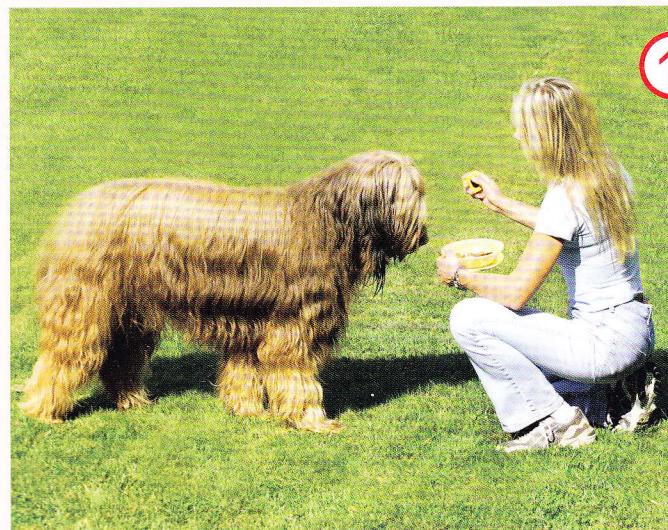
A kutya megismerkedik a klikkerrel

Most a kutyán a sor! Első alkalommal hallja a klikkert, és az eredményes, feszültségmentes kiképzéshez nagyon fontos, hogy a klikker hangjával kapcsolatban kizárolag kellemes élményeket szerezzen.

A legjobb, ha akkor kezdjük a kiképzést, amikor zavartalanul, figyelemterelő momentumok – például más kutyák, játszó gyerekek vagy vendégek – nélkül gyakorolhatunk. Ha a kutya érzékeny a zajokra, ügyeljünk rá, hogy ne a feje közvetlen közelében klikkeljünk. Kezdetben lassanként

szoktassuk hozzá a hangos klikkerhez: eleinte a zsebümben tartva szólaltassuk meg, majd a hátunk mögött. Készítünk elő egy tál különösen finom falatot, például: főtt sonka-, sajt- vagy főtt csirkehús-kockákat. A falatok mindenkorban legyenek kedvencünk számára ínycsiklandóak és

könnyen lenyelhetők, hogy a kutyát ne foglalja le túl sokáig a rágás. Ez az egyetlen alkalom a klikkerrel történő kiképzés során, amikor a kutya teljesítmény nélkül kapja meg a klikkelést és a jutalomfalatot, hiszen ezúttal csak azt tanulja meg, hogy összekapcsolja a klikkelést a finom falatokkal.

1

◀ Kondicionálás

Igy kondicionálhatjuk a kutyát a klikkerre: menjünk a kutya közelébe, üljünk le a földre, vagy guggolunk le. Kezdjünk el klikkelni, de ne szólunk egy szót se! Ne is nézzünk egyenesen a kutyára! Bármilyen csinálás után kap egy jutalomfalatot. Ismételjünk ezt meg néhányszor, pár percig: katt-jutalomfalat, katt-jutalomfalat: , , ...

► **Helyes összekapcsolás**

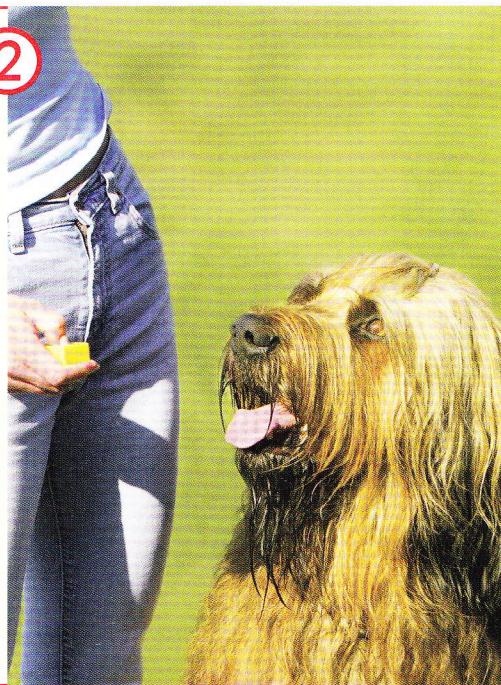
Hogy a kutya véletlenül se a guggolást kapcsolja össze a katt-jatalomfalat együttesével, néhányszor állva is klikkeljünk, a lakásban, a kertben stb. A jatalomfaltot ne tartsuk már klikkelés közben a kezünkben!

A kondicionálás folyamatát ismételjünk meg néhány-szor körülbelül háromperces időtartamokkal, két-három napra elosztva.

Ellenőrzés: ha a kutya kicsit félrenéz, klikkeljünk egyet. Ha ezután várakozásteljesen ránk néz, megértette, miről van szó.

Mostantól azonban már csinálnia is kell valamit a jatalomfalatért!

2

3

◀ **És most lássuk a gyakorlatban!**

Most térünk át a klikker tulajdonképpeni használati módjára: ha a kutya olyasmit csinál, ami tetszik nekünk – például felemeli a mancsát –, jön a .

Ilyen egyszerű! Mindig klikkeljünk, amikor a kutya ránk néz. A felnézés nagyon fontos. Így a gazdára koncentrál, és észreveszi a kézjeleket. A legtöbb kutya számára a látható jelek könnyebben érhetők, mint a verbálisak.

A kiképzés folyamata

Megtanultuk jutalomfalattal és játékkal motiválni a kutyát, és a megfelelő pillanatban klikkelni neki. A kutya pedig megtanulta, hogy a klikkelés jutalomfalatot és dicséretet jelent. Most már nekiláthatunk a kiképzésnek. Lassan kezdjük el, és az eredményesség érdekében kísérletezzük ki, mi az ideális gyakorlási mennyiségek kutyánk számára!

Így tanítunk

Sok ismétléssel és pozitív megerősítésekkel a kutya idővel megtanulja megbízhatóan jól elvégezni a gyakorlatokat: megtanulja összekapcsolni a vezényszavakat a feladatokkal. Ehhez azonban időre és türelemre van szükség. Emellett a nevelés alfája és ómegája a kutya figyelmének elnyerése. Ezt legkönyebben étellel és játékkal érhetjük el.

Hol gyakoroljunk?

A környezetnek is alkalmasnak kell lennie! Csak a megfelelő feltételek esetén érhetünk el sikert. Először minden feladatot figyelemterelés nélkül, otthon gyakorlunk. Ha ez már jól megy, a szabadban, nyugodt helyen folytatjuk. Csak akkor nehezíthetünk, ha a kutya kint és bent már biztosan tudja a feladatot, ekkor már figyelemterelés közben is végezhetjük.

Milyen gyakran és mennyi ideig gyakoroljunk?

A rövid gyakorlási szakaszok sokkal hatékonyabbak, mint hetente egy óra tanulás. A legjobb naponta kétszer öt-öt percig gyakorolni.

A gyakorlás megtervezése

Előtte gondoljuk át, mit szereznénk megtanítani, és mire fektetünk különös hangsúlyt. Készítsünk jegyzeteket róla, mi megy már jól, min kel még dolgozni, és mi az, ami teljesen új. Sohasem lehet minden megtanult dolgot egyformán gyakorolni, ezért határozzuk meg a fontos feladatokat. Ne felejtjük el magunkat se ellenőrizni: biztonságot sugárunk? Néha „szárazedzések” is végezzünk, kutya nélkül!

Nehéz gyakorlat: fektetés erős figyelemtereléssel

► **Gyakorlás előtt** vigyük el sétálni a kutyát, hogy könyörögessen magán, és bemelégeszen. A sportolók sem indulnak el „hidegen”.

► **Gyakorlás közben** ne hagyjuk a felsőket kigombolva vagy lehúzott cipzárral. A kutyát zavarja, ha miközben önmagával felnéz, a szeme előtt a díszekink szárnya lebeg.

► **Telje hassal** nehéz edzeni, ez a kutyára és a gázdájára egráról érvényes.

Ha a kutyá hibázik...

- **Ha nincs katt, nincs jutalomfálat.**
- **Mindig maradjunk sport-szerűek:** fontoljuk meg, megérthette-e egyáltalán a kutyá, mit várunk tőle. Gondoljuk át a helyzetet.
- **Próbáljuk meg újból, ezúttal nagyobb odafigyelemmel.** Már a legkisebb helyes kezdeményt dicsérjük meg, így ismét magabiztosan válik a kutyá.
- **Ha azonban a kutyá már „átmenő forgalomra” kapcsolta a fülét, vagy egyszerűen nincs kedve, érvényesíteni kell az akaratunkat.**
- **A gyakorlást minden pozitív élménnyel fejezzük be,** vagyis olyan feladattal, amelyet mindenkihez tud már a tanítványunk.

Jatalom: önfeledt zsákmányszerző játék

► **Jókedv és türelem:** csak akkor gyakoroljunk, ha jó a kedvünk! A hangulatunk a kutyára is átragad. Rossz hangulatban, időszükében semmi jó nem sül ki a kiképzésből, csak frusztrációt okoz – ezt pedig nem érdemli meg a kutyá.

► **Legyünk tekintettel** kutyánkra: vegyük figyelembe az adottságait, az alkotát, a méretét és a mentalitását. Csak akkor gyakoroljunk, ha a kutyá teljesen egészséges; nagy hőségben szintén „flementést” kaphat.

► **Ha a kutyá tökéletesen végrehajtja a kívánt feladatot,**

dicsérjük meg kiadósan, és – ez fontos! – ne ismételtessük meg vele a gyakorlatot, mert az csak rosszabb lehet. Inkább térijünk át egy másik feladatra. A minőséget, ne pedig a mennyiséget tartuk szem előtt!

► **Az arany középút** a legfontosabb. Ne túl keveset, de ne is túl sokat gyakoroljunk. Ne terheljük túl a kutyát. A feladatokat fokozatosan építsük fel, a nehézségektől függően hetekre, hónapokra vagy akár évekre elosztva.

► **Élvezzük** a kutyával töltött drága időt, találunk benne sok öröömöt!

Látható és hallható jelek

A kutyával testtartásunk, mikánk, hanglejtésünk és hangunk erőssége segítségével értethetjük meg magunkat. A kutyák nem értik az emberi nyelvet, de nagyon érzékenyek, és hamar megtanulják, mit akarunk kifejezni.

Megértés

A félreértesek elkerülése végett ismernünk kell a kutyák kommunikációjának alapjait. A négylábúak „nyelve” számos, gyakran finom jelből áll, amelyet testük, ábrázatuk, fülük, farkuk, különböző hangok és mozdulatok segítségével adnak (lásd 60. oldal).

Hogy jobban megértsük a kutyát

A kutyáknál az ásítás nem feltétlenül az álmoság, a mancs felemelése pedig nem a barátkozás jelzése; ugyanígy a pofa megnyalása, a fej elfordítása, a talaj szimatolása és egy ív megtétele sem egyértelmű, hanem sokszor a kутya zavarviselkedésének jele. A farok csóválása sem jelent feltétlenül öröömöt, „fehér zászlóként” szintén használható megnyugtatásra. Ha a kутya „felfújja magát”, és igazán felemeli a farkát, ez a dominancia gesztusa, más jelekkel együtt azonban hamar megvál-

tozhat a jelentése. Ezeknek a gesztusoknak a felismerése és helyes értelmezése segít elkerülni a veszélyeket, és idejében elvenni az élét bizonyos helyzeteknek.

A látható és hallható jelek bevezetése

A kутya megtanulta, hogy a klikkeléshez valamit tennie kell, és elkezd spontán módon olyan viselkedéseket mutatni, amelyekért korábban már klikkelést kapott. Itt az ideje bevezetni ezekhez a megfelelő vezényszavakat. A kутya klikkelést akkor kapjon, ha a kívánt akciót egy bizonyos vezényszóra végzi. Ha azonban nem kapott rá utasítást, akkor figyelmen kívül hagyjuk, különben állandóan le fog ülni elénk, hogy jutalomfalatot kapjon, így pedig ő nevelne bennünket – ételautomatává.

► **Mindegy**, hogy a kутya magától mutatott-e egy bizonyos viselkedést, vagy mi hoztuk a kívánt helyzetbe jutalomfalat segítségével: be kell vezetni hozzá a látható és a hallható jeleket.

Amit a legtöbb kутya nem szeret

A kutyák nem szeretik, ha fentről végigsimogatjuk a fejüket, a pofájukat és a nyakukat, rájuk bámulunk, előlről föléjük hajolunk, vagy gyorsan és egyenesen megyünk oda hozzájuk.

A kутya mindezeket fenyegető gesztusokként érzékel. Főleg az előlről fölhajolás irritálja nagyon. Ezt fenyegető testtartásként értelmezi (lásd jobbra, FEKÜDJ).

Az ÜLJ, FEKÜDJ és ÁLLJ bevált vizuális jelei

A keretben a már bevált, a kutyára számára jól érthető vezérvonalakat találja. Az utasításokat anélkül adjuk ki, hogy előtte a kutya nevét is mondánk (például csak ÜLJ).

► **Ha más látható jeleket** választunk, ügyeljünk rá, hogy egyértelműen megkülönböztethetők legyenek. Az egyes feladatokhoz mindenkor ugyanazt a jelet használjuk, és mindenkor egyformán ejtsük ki a hozzá tartozó hallható jelet. Próbáljuk ki kutya nélkül is, hogyan a legkönnyebb számunkra. Variáljuk egyszer csak a vizuális, máskor pedig csak az akusztikai jeleket. Ehhez mindenkorre a kutynak ránk kell néznie.

Utasítások

> ÜLJ

Látható jel: a könyök erősen behajlítva, a mutatóujj a magasba nyújtva. A testtártás egyenes, a medence kissé előrehajlik. A feszültség a kutyára is átragad. A hangjel ezzel egy időben: ÜLJ, szépen, barátságosan kiejtve.

> FEKÜDJ

Látható jel: a kar lefelé tartva, a tenyér a saját hasunk felé mutat. A hallható jel ezzel egy időben: ÁLLJ, nyugodtan kiejtve.

Először együtt guggoljunk le a kutyával, később állunk egyenesen.

A hangjel ezzel egy időben: FEKÜDJ, egyértelműen elkölöntve az ÜLJ vezényszótól. A hangfekvés mélyebb.

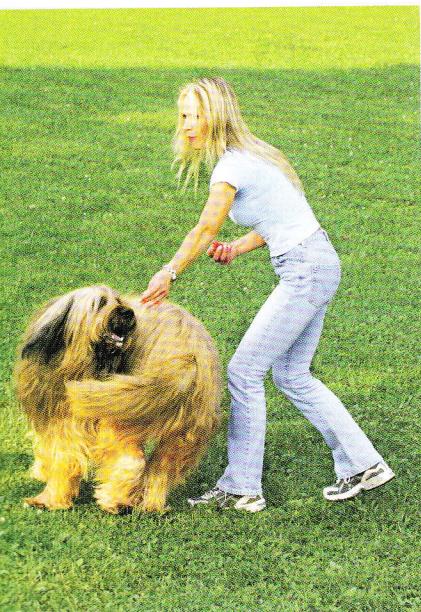
> ÁLLJ

Látható jel: a kar behajlítva, a tenyér a saját hasunk felé mutat. A hallható jel ezzel egy időben: ÁLLJ, nyugodtan kiejtve.

Új dolgok megtanulása

Az új feladatoknál is minden ugyanaz az egyszerű elv érvényes: vagy a kutya spontán módon mutat valamilyen viselkedést, vagy jutalomfalattal, esetleg játékkal segítjük hozzá. Lépésről lépésre megmutatjuk neki, mit akarunk tőle. Ha megértette, bevezetjük a gyakorlathoz tartozó látható és hallható jeleket. A helyes akciókat és a kezdőtüköt klikkeléssel jutalmazzuk, ahogy a következő példák mutatják.

Othello kézjelre piruettezik.

Piruett vezényszóra

1. lehetőség

- A kutya spontán módon, magától megfordul. Mialatt fordul: Erre a viselkedésre csak néhány szor klikkelünk.
- Ezután bevezetjük a hozzá tartozó látható és hallható jelet. Miközben a kutya megfordul, a kezünkkel körkörös mozgást végezünk, közben pedig például azt mondjuk: PIRU. Ezután következik.

2. lehetőség

- A kezünkben fogjuk a jutalomfalatot, és körkörös mozgást végezünk vele. Ha a kutya követi a jutalomfalatot tartó kezünket, és megfordul, következik a
- Néhány ismétlés után bevezetjük hozzá a látható és a hallható jelet (ahogy az 1. lehetőségnél).
- Miközben a kutya körbefordul, kezünket körkörösen mozgatjuk, és például PIRU-t mondunk. következik.
- Egy kis türelemmel a kézzel együtt adott PIRU vezényszóra megtanul körbefordulni. Ezt a mókás feladatot kipróbálhatjuk magunk előtt, mellett vagy mögött is.

Lépcső

► A kutyának fel kell mennie a lépcsőn. Jutalomfalattal a kezünkben vagy anélkül megmutatjuk neki, mit várunk tőle.

► Közben mondhatjuk például, hogy MENJ FEL. minden helyes teljesítést és a szándékát is klikkeléssel jutalmazunk.

► **A megerősítéssel** biztonságot adunk neki. Ha a MENJ FEL-re más helyzetben lesz szükségünk, már ismerni fogja, és nem esik nehezére végrehajtani. A kutya egyre nagyobb bizalmat érez a gazdája iránt, és ahogy mi magunk is tapasztalni fogjuk, nagyon kedvére való lesz ez a pozitív tréning.

Tanácsos szótárfüzetet vezetni azokról az aktuális hang- és kézjelekéről, amelyeket a kutya már egymás után elsajátít.

Vezényszavak és segédvezényszavak

Az ÜLJ, a FEKÜDJ, az ÁLLJ, a LÁBHOZ és az IDE a leggyakrabban használt vezényszavak. Megkérdezhetetlenek, és engedelmeskedni kell

nekik. Ha FEKÜDJ-t mondunk, ezen egyúttal azt is értjük, hogy azonnal, pontosan ezen a helyen, és nem minden járt vagy öt méterrel arrébb. A FEKÜDJ helyzetből mi engedjük el a kutyát. A vezény szavakat az engedéssel oldjuk fel, például FUTÁS-sal. Az utasításokat nem adjuk ki ötször, egyszer is elégnek kell lennie. A minden napokban és a kis mutatványokhoz vezessünk be segédvezényszavakat, ezek lazábbak.

► **Jegyezzük fel** a kutyának megtanított mutatványok láttható és hallható jeleit, különben hamar elveszítjük az áttekintést felettük. Ne vigyük túlzásba a kiképzést! Határozuk meg a fontos pontokat.

Anja megmutatja kutyájának az utat a lépcsőn, 🐾 ↗ ❤️.

Az egyes feladatokat megtanítjuk, gyakoroljuk és megszilárdítjuk. Konzekvensen megköveteljük az utasítások helyes teljesítését. Ha egy hang-

jel „elhasználódott”, vagyis a kутya már nem hallgat rá, vezessünk be újat helyette, és a jövőben legyünk következetesebbek az alkalmazásban.

Példák a segédvezényszavakra

- > A kutyá képtelen kilométereken át láb mellett menni (az egészségére is káros lenne). Ha azonban egy bizonyos szakaszon szorosan mellettünk kell haladnia, ajánlott a MELLÉTTEM vezényszó.
- > Ha azért kell lefeküdnie, mert éppen útban van, használható erre a HÚZÓDJ LE vagy a FÉLRE
- segédvezényszó. Ekkor magától felkelhet, nem úgy, mint a FEKÜDJ-nél.
- > Ha a kутya az útban fekszik, mondjuk neki, hogy ÁLLJ FEL. Ha oda kell jönnie hozzánk, az IDE vezényszót használjuk, mert a HOZZÁM-ra oda kell jönnie, és előttünk leülne (lásd 34–35. oldal).

Alap- kiképzés a klikkerrel

ÖTLET

ÜLJ felfelé nézve 26

Lábnál követés
örömmel 28

Megfordulás és forgás 30

FEKÜDJ minden változatban 32

Helyben maradás
figyelemtereléssel 36

Az ÁLLJ vezényszó 38

Játszótér 40

ÜLJ felfelé nézve

Minden kutya kiképzését az egészségi állapotához, a korához és az adottságaihoz kell egyedileg igazítani.

Az ÜLJ nagy hasznos és gyakran alkalmazott vezényszó, amelyet még a kölyök is könnyen megtanul. Az ÜLJ azt jelenti, a kutya az utasításra azonnal leül, és egészen addig ülve marad, amíg a gazdája el nem engedi. Az ÜLJ-jel számos helyzetben ellenőrzésünk alatt tarthatjuk a kutyát: a közlekedési lámpánál várakozva, ismerőssékkel való találkozáskor, és mielőtt elrohanna. A rossz viselkedést – mint amilyen az ugatás vagy a felugrálás – figyelmen kívül hagyhatjuk vagy elterelhetjük, például az ÜLJ-jel. Az egyértelmű vezénysző sokkal jobb, mint egy „nem”, mert ezt nem érti meg a kutya, ezenkívül hasonlóan hangszik más esetleges utasításokhoz, például a „be”-hez. A vezényszóval idejében tudatjuk a kutyaival, mit kell tennie, jutalomra van kilátása, és nem kell korrigálni – tehát a nevelés pozitív és stresszmentes lesz. Ha a kutya leül előttünk, szinte már magától ránk tekint, mi pedig pontosan ebben a pillanatban klikkeljünk!

► **A könyiben több olyan** gyakorlat van, amely az engedelmes-vizsga része (pl. alapállás, pórázon vezetés, helyben maradás stb.), ezek klikkerrel könnyen gyakorolhatók.

ÜLJ

1. fok: figyelemterelés nélkül

A kutya magától leül: .

► **Segítséggel:** Jutalomfalattal a kezünkben igazítsuk helyre a kutyát. A kezünket szorosan a testünk mellett tartjuk, pontosan abban a magasságban, ahol a kutya orrának kell kerülnie. Ne tartsuk túl magasra, nehogy a kutya utánaugorjon. Ha leül, jön a . Ha a kutya kicsi, ehhez a gyakorlathoz először üljünk székre, így nem tűnünk neki olyan nagynak. Ha pontosan előttünk ül, ezt „elöttünk ülésnek” nevezzük. Ha úgy igazítjuk, hogy a bal oldalonkon üljen mellettünk, ez az „alapállás”.

► **A kéz- és hangjelek bevezetése:** Kézzel: a kart behajlítjuk, a mutatóujunkat felfelé nyújtjuk. Közben kiadjuk az ÜLJ vezényszót, barátságosan és magas hangon. Csak akkor klikkelünk az ÜLJ-re, ha ezt az utasítást adtuk. Eleinte már akkor klikkelünk, miközben a kutya leül. Később azonban már csak akkor, amikor tényleg ül. A jutalomfalat ekkor már nincs a kezünkben, hanem a zsebünkben vagy a zacskóban.

► **Felnézés:** Mielőtt a kutyát elengednék az ülő helyzetből, várunk egy kis ideig. Ha várakozásterjesen felnéz, következhet a . Deazzal is segíthetünk neki, hogy a mutató- és a középső ujjunkat az arcunkhoz visszük. Ha felnéz, . Vezessük be hozzá a FIGYELJ vagy a NÉZZ RÁM vezényszót. A felnézés időtartamát a kiképzés előrehaladtával növeljük.

ÜLJ

2. fok: figyelemtereléssel

Feltétel: a kutyá az elengedésig figyelmesen ülve marad mellettünk vagy előttünk.

► **Nehezítés:** A pórázon lévő kutyá ül. A pórázat a kezünkben tartva megkerüljük a kutyát. Segítségképpen a MARADJ jeleként mutatjuk neki a kinyújtott kezünket. Ha szépen ülve marad, akkor következhet a . A MARADJ jelét mutató kezünkben sohase legyen jatalomfalat, mert ez arra csábítthatja a kutyát, hogy kövesse.

► **Póráz nélkül:** Ha ez már megy, próbáljuk ki ugyanezt a gyakorlatot póráz nélkül is. A helyes akciókat követi. Tegyük néhány lépést előre, hátra, jobbra és balra – de ne vigyük túlzásba! Ha a kutyá feláll, könnyítenünk kell a gyakorlatot: ne várjuk el túl sokáig az ülést, és ne távolodjunk el a kutyától túl messzire.

► **Figyelemterelés:** Ha az előzőek már mennek, gyakoroljunk erősebb figyelemterelés mellett, például a városban vagy más kutyák közelében. Először a közvetlen közelükben kérjük a leülést, és . Ezután ismét apránként növeljük a távolságot és az ülés idejét. Először egy kis kört tegyük meg a pórázon tartott kutyá körül, ezután póráz nélkül, majd néhány lépéstre távolodjunk el tőle. Ha ülve marad, klikkeljünk. Menjünk vissza a kutyához, és jöhet a .

Haladóknak: ÜLJ

3. fok: mozgás közben (KK)

A kutyá láb mellett halad, az ÜLJ vezényszóra azonnal leül, a vezetője továbbmegy, mintegy harminc lépés után megfordul, kis ideig állva marad, majd visszamegy a kutyához.

► **Feltétel: 1., 2. fok és lábnál követés (28–29. oldal).** A kutyá láb mellett megy. A kézjellel együtt kiadott ÜLJ parancs után várjuk meg, amíg a kutyá leül. Ekkor klikkeljünk. Kezdetben még a MARADJ-ot is hozzátehetjük. Ezután feltartott mutatóújjal néhány lépéssel haladjunk tovább. Fordulunk meg, menjünk vissza a kutyához, és adjuk neki a jatalomfalatot. A kutyá megtanulta: a helyes akcióért klikkelés jár, a jatalomfalat mindenkor érkezik.

► Ha a kutyá utánunk szalad:

► Amikor a kutyá leül, fordulunk kicsit fejé, azután menjünk tovább.

► Néhány lépést járunk egy helyben, miközött a kutyá ül, így megtanulja, hogy ő ül, mi pedig tovább mozgunk.

► Ha visszafutunk a kutyához, előlről lát bennünket. Ha ekkor elénk jön, kezdjük előlről a gyakorlatot. Ne fordulunk meg, hanem menjünk háttal vissza a kutyához.

► A helyes viselkedésre klikkeljünk. A ki-képzés előrehaladtával leépíthetjük a kézjellek segítséget. Ne büntessünk, hanem inkább segítsünk többet, mert a büntetés gátolja a tanulást.

Lábnál követés örömmel

Kedvencünk örömteli láb mellett haladását sem nehéz elérni. Itt is a feladat megértetése, illetve a dicséret időzítése a döntő.

A LÁBHOZ képlete a következő: hátra, előre = LÁBHOZ. A hivatalos leírás szerint: a kutyá minden jármódban és irányban szorosan vezetője bal oldalán haladva, örömmel követi. A kutya válla a vezető bal lába mellett, a térd magasságában van.

Gondoljuk meg, hogy a kutya még nem tudja, mit jelent a LÁBHOZ. Amikor véletlenül a megfelelő helyzetbe kerül, klikkeljünk. Ne rágassuk pórázzal a helyére. Addig segítsük jatalomfalatokkal, amíg rá nem jön, mit kell tennie. Ha megértette, szükség esetén a póráz kis rántásaival korrigálhatjuk. Ha a helyes láb melléti helyzetben van, következhet a   . A LÁBHOZ is megkérdőjelezhetetlen vényszó.

A tökéletes, örömmel végrehajtott lábnál követés esztétikus látványt nyújt; a gazda és kutyája összehangoltan és magabiztosan hajtja végre a feladatot.

1

Hátra, előre = LÁBHOZ

Kezünkben jutalomfalatot tartva csalogás-suk magunkhoz a kutyát. A kezünket tart-suk szorosan a test mellett, pontosan ott, ahová a kutyaorrának kell kerülnie. A ke-zünk egész idő alatt ott is marad! Tegyünk meg néhány lépést hátrafelé, amíg a kutya követ bennünket, majd pontosan ugyan-annyi menjünk előre; a kutya így automati-kusan a bal lábunk mellé kerül; .

Az első lépések

Két-három lépés után klikkeljünk, a jutalom-falat gyaloglás közben a kézből érkezik. Ez-után a FUTÁS-sal engedjük el a kutyát. Ismé-teljük meg néhányszor a **Hátra, előre = LÁBHOZ** gyakorlatot. Vezessük be hozzá a LÁB-HOZ vezényszót. Kezdetben csak rövid szaka-szokon követeljük meg. Csak akkor klikkeljünk, ha a kutya szépen halad láb mellett, és felnéz ránk. Időnként tegyünk néhány lépést hátrafe-lé, majd ismét előre, így a kutya megtanul tel-jesen ránk koncentrálni. Hogy ne unja meg, csak rövid egységekben gyakoroljunk, utána pedig kiadós játékkal jutalmazzuk a kutyát.

2

LÁBHOZ

3

A cél: a szabadon követés

A feladatot apránként nehezítünk: először fi-geyelemterelés nélkül, pórázva kötött kutyával (pórázon vezethetőségnek nevezik). Ezután fokozzuk a figyelemterelést, és nö-veljük a távolságot. Az egyenes vonalban tör-ténő lábnál követés unalmas a kutya számára, gyakorolunk bójákkal (30–31. oldal). Ha már jól meg, póráz nélkül is végezzük; ezt a kutya-sportban szabadon követésnek hívják.

Megfordulás és forgás

Abójákkal végzett lábnál követésben az ívek, körök, szlalom, nyolcasok variációival már a 180 fokos, illetve a 90 fokos balra és jobbra fordulást készítjük elő.

Az irányváltoztatásokhoz nem használunk külön vezényszót, hiszen a kutyának minden jármódban és irányban szorosan és örömmel kell követnie a vezetőt, annak bal oldalán haladva. A fordulásoknál és kanyarodásoknál a bal láb vezeti be az irányváltást. A legegyszerűbb itt a kutyának „szárazedzést” végezni, a tánclépések megtanulásához hasonlóan. Csak akkor sikerülhet a feladat kutyával is, ha a vezető pontosan tudja, hogyan kell mennie, így biztonságot sugároz. Jelöljünk ki orientációs pontokat. Akár bójákat, fákot vagy embereket kerülgetünk, fontos, hogy megtanuljunk pontosan dolgozni. A kutya-iskolában vagy a kertben kitűnők erre a célra a bóják. Könnyen ki- és áthelyezhetők, és változatossá tehetjük velük az edzést.

A megfordulás

Először kutyá nélkül gyakoroljunk.

► **Bal láb:** figyelmünket összpontosítsuk a testünkre. Képzeljük magunk mellé alapállásba a kutyát. Kis ideig várunk, amíg ránk nézne. Adjuk ki a LÁBHOZ vezényszót, majd indulunk el (bal lábbal). Haladjunk néhány lépést egyenesen, majd a következőben leírtak szerint fordulunk meg: a bal lábunkkal vezessük be a balra fordulást, közben „vigyük” vele a bal vállat is. A jobb láb teszi teljessé a megfordulást. Menjünk vissza ugyanazon az úton, amelyen jöttünk.

► **Segítség:** közben minden gondolunk a helyes lépésekre: balra-jobbra-továbbmenni.

► **Sebesség:** fontos, hogy sok kis lépést tegyünk, így a sebesség egyenletes marad. Kutyá nélkül gyakoroljuk, amíg biztosan el-sajátítjuk a folyamatát. Mialatt a megfordulásnál szinte egy helyben maradunk, a kutyá megkerül bennünket.

Ha a kutyát pórázon tartjuk, a 180 fokos fordulat közben a hátunk mögött tegyünk át a pórázt egyik kezünk ből a másikba. Ezután az egészet kutyával is gyakoroljuk: a LÁBHOZ vezényszóval elindulás, néhány lépés, balra-jobbra-továbbmenni.

Ezzel kész is a megfordulás. Amint a kutyá megkerül bennünket, és a helyére ér, klikkeljünk. később követi.

A megfordulás

► **Játékkal:** a változatosság kedvéért, amint a kutya megkerül bennünket, időnként dobjuk el előre a játékot. A szép, szoros megfordulás után játsszunk egy jót!

► **Négyszögben:** a balra és a jobbra fordulást a legkönyebb egy kijelölt négyszögben gyakorolni: a sarkaiba négy bóját állítunk fel, egymástól 6-8 méteres távolságban. Először kutya nélkül járjuk körbe a négyszöget, egyszer balra, egyszer jobbra.

► **Kutyával a négyszögben:** alapállásból bal lábbal indulunk el, amikor a kutya felnéz. Ügyeljünk rá, hogy minden fordulást bal lábbal kezdjünk.

► Először az óramutató járásával ellentétes irányban végezzük. A kutya a balra forduláskor belül van. Amikor a kutya kanyarodás közben szorosan mellettünk halad és ránk néz, klikkeljünk.

► Ezután az óramutató járása szerint is tegyük meg a kört. A jobbra fordulás nehezebb, mivel mi térnünk le az irányból. Ha a kutya egyenesen továbbmegy, folytassuk a kört, mintha mi sem történt volna, ne csalogassuk. Így megtanul jobban figyelni ránk, mert csak akkor kap jutalmat, ha szorosan mellettünk halad. Ha szépen és figyelmesen velünk jön, klikkeljünk. később követi. Kis rántások a pórázon javításként megengedettek. később követi.

Gyakorlás bójával

Variáljuk a gyakorlat sebességét: például a rövid oldalon haladjunk nagyon lassan, a hosszúkon futólépésekben, majd ismét egy kört normál tempóban. A tempóváltáskor minden tegyük hozzá a LÁBHOZ vezényszót is.

► **Változatok:** kerüljünk meg minden bóját. Eközben a kutya egyszer belül, másszor kívül van.

► **Nehezítés:** állítsunk fel két bóját, és tegyük meg nyolcasokat körülöttük.

► **Csapatban:** kis távolságban tegyük ki még két bóját, így a szalomat is gyakorolhatjuk. Éppígy az ültetést is beszűrhetjük minden bójánál, a következő körben a fektetést, majd ezeket felváltva. Ez nagyon szorakoztató, változatos és hatékony. Ügyeljünk rá, hogy csak akkor klikkeljünk, amikor a kutya felnéz. Ha minden már jól megy, több kutya-ember párossal egyszerre is gyakorolhatunk a négyszögben.

Az edzés egységei legyenek rövidek, de tartalmasak. Jatalomképpen kiadós játék következik.

FEKÜDJ

minden változatban

A FEKÜDJ ugyanolyan fontos, gyakori és hasznos vezényszó, mint az ÜLJ.

Az alapkiképzéshez mindenkorban hozzátarozik a FEKÜDJ utasítás megbízható végrehajtása minden helyzetben. A FEKÜDJ azt jelenti: a kutyá a FEKÜDJ vezényszóra azonnal lefekszik, és egészen addig fekve marad, amíg a kutyavezető el nem engedi.

A FEKÜDJ-jel minden helyzetben ellenőrzésünk alatt tarthatjuk a kutyát. Arra is felhasználhatjuk, hogy a hibás viselkedést – ugyanúgy, mint az ÜLJ vezényszóval – más mederbe tereljük vele. Ügyeljünk rá, hogy a FEKÜDJ szintén ne legyen vita tárnya: ha FEKÜDJ-öt követelünk, a kutyának feküdnie kell! Méghozzá addig, amíg el nem engedjük.

A lazább helyzetekhez, ha például otthon útban van, használunk segédvezényszót (például: HÚZÓDJ LE), és közben mutassuk meg neki, hová feküdjön.

Segédvezényszó használata esetén a kutyá önállóan eldöntheti, mikor kel fel.

Figyeljünk rá, hogy csak abban az esetben adjunk ki egy utasítást, ha a kutyá ismeri, és ha van esély a sikeres végrehajtára.

A figyelmes és biztos FEKÜDJ-végrehajtást pozitív, érdekessé tett gyakorlással érhetjük el.

FEKÜDJ

1. fokozat: figyelemterelés nélkül

Először figyelemterelés nélkül: ha a kutyá magától lefekszik: .

► **Segítséggel:** üljünk le felhúzott lábbal a földre, és jatalomfalattal vagy játékkel csalogassuk be a kutyát a lábunk alá. Ha lefekszik, vagy játék következik.

Vagy jatalomfalattal a markunkban leguggolunk. Megvárunk, amíg a kutyá lefekszik, majd , a markunkat kinyitjuk, és .

Ismételjük ezt meg néhányszor.

► Kéz- és hangjel bevezetése

Kézzel: a kart lefelé tartjuk, a tenyér a föld felé néz.

Csak akkor klikkeljünk a lefekvésre, ha azt kértük. Néhányszor guggolunk le a kutyával. Először már aközben klikkeljünk, amikor lefekszik, később azonban már csak akkor, amikor tényleg fekszik. Lent, fekvő helyzetben adjuk neki a jatalomfalatot.

A kézjellel egy időben mondjuk a FEKÜDJ vezényszót, mélyebben és valamivel hangsabban, mint az ÜLJ-t. Most maradjunk állva, és előre se hajolunk. A tenyerünk a föld felé nézzen. Mondjuk hozzá a FEKÜDJ vezényszót. Ha a kutyá lefekszik, jön. Szoktassuk hozzá a kutyát a FEKÜDJ-höz különböző helyzetekben: egyszer előttünk, egyszer mellettünk. A helyes akcióra klikkelünk, és mindig lent adjuk oda a jatalomfalatot.

FEKÜDJ

2. fokozat: figyelemtereléssel

A nehezítéssel elmélyítjük és megszilárdítjuk a feladatokat. A távolságot és az időtartamot fokozatosan növeljük.

► **Feltétel:** a kutya figyelmesen feküdjön mellettünk, amíg elengedjük.

► **Gyakorlatok:** a kutya fekszik.

► Először pórázon tartva, majd póráz nélkül kerüljük meg a kutyát. Hívjuk esetleg segítségül a MARADJ kézjelét, a kinyújtott kezet. Ha a kutya szépen fekve marad, következik.

► Tegyünk meg néhány lépést előre, oldalra vagy hátrafelé. Változtassuk gyakran a gyakorlatokat, hogy az edzés érdekes maradjon a kutya számára.

► Ha ez már megy, gyakoroljuk ezt a feladatot a városban is, amikor más kutyák is vannak a közelben vagy más figyelemterelő momentumok mellett.

► Időnként lépjünk is át a kutyán, mert ez minden napos helyzet (például egy étteremben). Ezt is lépésenként kell megtanulni. Ha ez már megy, idegenek is átléphetik a kutyát. A gyakorlás egységei legyenek rövidek és feszesek, így megelőzhetjük a hibákat. Ne követeljünk egyszerre túl sokat.

A tényleg jó teljesítésre klikkeljünk. Jatalomképpen játsszunk is egy jót a kutyával!

Haladóknak: FEKÜDJ

3. fokozat: mozgásból

A kutya láb mellett halad, a FEKÜDJ vezényszóra azonnal lefekszik, a vezetője megállás nélkül továbbmegy.

► **Feltétel: lábnál követés 1. és 2. fokozata.** Lábnál követésből adjuk ki a FEKÜDJ vezényszót, és guggoljunk le a kutya mellé. Várjuk meg, amíg lefekszik, ekkor klikkeljünk, majd menjünk tovább néhány lépésnyire, közben folyamatosan mutassuk a FEKÜDJ kézjelét, vagyis tartsuk a tenyerünket a föld felé. Fordulunk meg, menjünk vissza a kutyához, és adjuk neki lent a jatalomfalatot. Ha a kutya már biztosan elsajátította ezt a feladatot, lassanként építsük le a kézjeleket és a testi segítségeket.

► Problémamegoldás:

► Ha a kutya feláll: ismételjük meg a FEKÜDJ vezényszót a kézjellel együtt. Ha most lefekszik, klikkeljünk, menjünk vissza hozzá, és lent adjuk neki a jatalomfalatot. Önenlőrzés: elég világosak és egyértelműek voltak a kéz és hangjeleink?

► Ha a kutya utánunk fut: vigyük vissza arra a helyre, ahol kiadtuk a vezényszót. Ismételjük meg a FEKÜDJ és a MARADJ parancsot, távolodjunk el a kutyától hátrafelé néhány lépésnyire, így közben látjuk, mit csinál. Ha fekve marad, klikkeljünk, majd menjünk vissza hozzá, és lent adjuk oda a jatalomfalatot. Ismételjük meg a 2. fokozat gyakorlatait.

Behívás

Mozgás közben kiadott FEKÜDJ-ből (EV)

- ▶ A mozgás közben kiadott FEKÜDJ vezéryső után – behívás HOZZÁM vezényszóval előttünk való leüléssel: amikor a kutya a mozgás közben kiadott FEKÜDJ vezényszóra lefekszik, a vezető néhány lépéssel továbbmegy, megfordul, vár egy kis ideig, majd a kutyát a HOZZÁM vezényszóval magához hívja.
- ▶ A kutya fekszik, néhány lépére eltávolodunk tőle. Mutassuk neki a játékát vagy az ételeszacskót, mozgassuk, és hívjuk magunkhoz a HOZZÁM szóval. Mialatt a kutya közeledik felénk, klikkeljünk. Amikor megérkezik, - t vagy játékot kap.
Ismételjük meg ezt néhányszor. A kutya így megtanul örömmel odajönni hozzáink.
Variálhatjuk úgy is, hogy különböző távolságokból hívjuk magunkhoz.
- ▶ Ne hívjuk magunkhoz minden alkalommal a kutyat mozgás közben kiadott FEKÜDJ-ből. Váltogassuk: klikkelés a lefekvésért, majd visszamegyünk, és lent jutalomfalatot adunk neki.
- ▶ Amikor néhány lépére eltávoladtunk a kutytól, a változatosság kedvéért néha várunk pár másodperckel többet a behívással. A várakozásért is klikkelhetünk. Utána hívjuk oda, végül következik. Ezzel a kutya megtanulja, hogy hosszabb ideig is várjon a hívásra, és jobban összpontosít.

HOZZÁM vezényszóval

előttünk való leüléssel

A HOZZÁM vezényszóra a kutyának nemcsak örömmel kell odajönnie hozzáink, hanem egyenesen és szorosan előttünk le is kell ülnie. Különbözik az IDE segédvezényszótól, amikor csak meg kell jelennie.

- ▶ A kutyát lefektetjük, és néhány lépést továbbmegyünk. Az ÜLJ kézjelét mutatjuk, közben azt kíáltjuk neki, hogy HOZZÁM. Amint a kutya elkezd előttünk leülni,
 . Néhány ismétlés után már csak akkor klikkelünk, amikor szépen le is ült.
- ▶ **Problémamegoldás:**
Ha a behívás után a kutya elrohan mellettünk:
 - ▶ A behíváshoz állunk egy fal elő.
 - ▶ Két pad segítségével alakítsunk ki egy kis folyosót. A kutya az egyik végén lefekszik. A másik végre mi állunk, s az így kialakított folyosó „vezeti” a kutyát.Ha a kutya túl korán lecsökkenti a sebességet, és tölünk messze ül le:
 - ▶ Behívás közben sohase hajolunk előre (lásd 20. oldal).
 - ▶ Először terpeszbe állunk, megmutatjuk neki a játékot, és aztán hívjuk. Azelőtt, hogy megérkezne, a lábunk között hátradobjuk a játékot, így a kutya utána rohan.
 - ▶ Ha behívunk, ezt minden csak a mozgás közben kiadott FEKÜDJ után tegyük, mert a mozgás közben kiadott ÜLJ parancs után minden mi megyünk oda a kutyához.

HOZZÁM vezényszóval alapállásba

Az előttünk ülésből a kutya a LÁBHOZ vezényszóra alapállásba helyezkedik. Vagyis hátulról szorosan megkerül bennünket, és a bal oldalunkon leül.

- ▶ A kutya előttünk ül. Jobb kezünkben jutalomfalat tartva megmutatjuk neki a magunk körül megtéendő utat. Már a megkerülésünkre tett kísérletre is klikkelünk.
- ▶ Ha ez sikerül, amikor a kutya mögöttünk van, tegyük át a bal kezünkbe a jutalomfalt, és tegyük teljessé a kört. Klikkelünk, és jutalmazzuk a kutyát.
- ▶ Vezessük be hozzá a LÁBHOZ vezényszót. A pórázra kötött kutyával gyakoroljunk, és a pórázt a hátunk mögött vegyük át egyik kezünkbe a másikba.
- ▶ Most a megkerülés után bal kezünket emeljük meg kissé, a könyökünket viszont tartsuk a törzsünk mellett. A kutya leül, következik. Végül engedjük el a kutyát, és lazításképpen játsszunk vele egy jót!

Az alapállás

► Jelentése: a kutya szorosan mellettünk, baloldalt ül, párhuzamosan a vezetőjével. A kutyasportban minden gyakorlatot alapállásban kezdünk és fejezzük be.

► Ne követeljük meg minden behíváskor az alapállást. Az előttünk leülésre is többször klikkeljünk, különben a kutya nem ül le elénk, és mindig rögtön alapállásra fog váltani, hiszen csak ezért jár jutalom.

► **Problémamegoldás:**
Ha a kutya ferdén ül alapállásban: a bal kezünkben tartott jutalomfalat segítségével igazítsuk ki. Amikor szépen ül, klikkeljünk. Szoktassuk hozzá, hogy akkor is van , ha oldalról lát bennünket, nemcsak előlről. Gyakoroljuk a szoros, párhuzamos ülést passzív segítségekkel, például fal mellett.

► Gyakorlás otthon: állunk kb. 40 cm-re a konyhaszekrénytől. A kutya az előttünk ülésről alapállásra vált, de a fal miatt csak szorosan mellettünk tud leülni. Ha tökéletesen ül, következik.

Helyben maradás figyelemeltereléssel

Ennél a feladatnál két páros dolgozik egyszerre. Az egyik lábnál követésben a lefektetés helyéhez megy, ahol alapállást vesz fel (ültetéssel). Ezután a vezető leveszi a kutyáról a pórázat, és a FEKÜDJ vezényszóval lefekteti. A kutyavezető körülbelül 30 lépést egyenesen továbbmegy, majd háttal a kutyának megáll. Míg az egyik kутya fekszik, a másik engedelmességi gyakorlatokat végez. Ez a figyelemelterelés. Az első kutyá addig marad fekve, amíg a kutyavezető érte nem megy. Ez a gyakorlat szorosan kapcsolódik a fektetés figyelemelterelés sel nevűhöz. A helyben mara-

dásnál messzebbre megyünk, és háttal állunk a kutyának.

Lépésről lépésre

A FEKÜDJ vezényszóval lefektetjük a kutyát. Először még azt is hozzá tesszük, hogy MARADJ, és kézjelként a kinyújtott tenyerünket mutatjuk. Először pórázzal kerüljük meg a kutyát, majd a póráz végett letesszük a földre.

► **Ezután felváltva** néhány lépést előre, hátra és oldalra is megteszünk. Ha a kutyá szépen fekve marad, klikkelünk, majd visszamegyünk hozzá,

lent jutalomfalatot adunk neki, és megdicsérjük.

► **Ha ez sikerül**, néhány lépéssel messzebbre megyünk, és megállunk. Várunk egy kicsit. Ha a kutyá fekve marad, klikkelünk, visszamegyünk a kutyához, jutalmazzuk és megdicsérjük. A gyakorlat időtartamát és a távolságot ne növeljük meg túlságosan, és közben játszunk nagyokat! Az egész gyakorlat felépítése több hétag tart.

► **Ha a rövid ideig** tartó várokozás már megy, háttal a kutyának állunk meg néhány lépés távolságra. Segítségként még tartsuk meg a FEKÜDJ kézjelét. Mivel most nem látthatjuk a kutyát, meg kell kérnünk egy segítőt, hogy klikkeljen helyettünk. Utána aztán visszamegyünk a kutyához, és mi adjuk neki a jutalomfalatot, amíg még fekszik.

► **Problémamegoldás:**

► Ha a kutyá feláll: azonnal ismét és szigorúan kiadjuk a FEKÜDJ vezényszót, kézjellel együtt. Ha visszafekszik, kis ideig várunk, majd klikkelünk, és jutalmazzuk. Ennek ellenére tértünk vissza a gyakorlás néhány lépéssel korábbi fokozatá-

Két kutyá lefekszik, mialatt a harmadik, lábnál követésben, elhalad mellettük.

hoz, kurtítsuk meg a távolságot és az időtartamot. Így újból megszilárdítjuk a gyakorlatot.

► Ha a kutya utánunk fut: végük vissza pontosan arra a helyre, ahol a FEKÜDJ-re utasítottuk. Megint fektessük le, és rövidítsük meg jócskán a távolságot és az időtartamot.

Önellenőrzés – ha a kutya hibázik

- Egyértelműek voltak a kéz- és a hangjelek?
- Nem vitték túlzásba a távolságot és az időtartamot?
- Talán túl nagy volt a figyelemterelés a kutya számára?
- Mi késztettük az utánunk futásra?

Próbálunk meg rájönni, mi volt a hiba, csak azután ismétljük meg a gyakorlatot.

Klasszikus hiba: a hátsó zsebből kilátszó játék a gazda után való futásra ösztönzi a kutyát.

A leggyakoribb hibák

- **A FEKÜDJ vezényszó** után egyenesen előremegy a gazda.
- **Sajnos úgy tette** a hátsó zsebébe a játékot, hogy a kutya látja, és utána akar menni: a játékot tehát mindenkor jói rejtsük el!
- **Miközben a gazda** távolodik, a pórázt betesz a zsebébe. Ez szintén futásra ösztökeli a kutyát, hiszen kéz a zsebben... mindenkor jön a finomság. A kezünket tehát szintén ne tegyük zsebre, mialatt háttal a kutyának állunk!
- **A jatalomfalatot** ne végük elő a zsebünkbeli, miközben visszafelé me-
- gyünk a kutyához, különben túl nagy a veszélye, hogy elérné fut. Csak akkor szedjük ki a falatot, amikor odaérünk hozzá, és lent adjuk oda neki.
- **A helyben maradást** nem szabad lebecsülni. A kutya számára ez is munkát jelent. A testünkkel való összponosítást szintén átvisszük a kutyára. Közben ne cseverésszünk más kutyatartókkal, hanem mi is koncentráljunk!
- **Ha mindezeket** szem előtt tartjuk, a kutyánk hamarosan várakozásteljesen és figyelmesen fog fekve helyben maradni.

Az ÁLLJ vezényszó

Azt jelenti: az ÁLLJ utasításra a kutyának azonnal meg kell állnia, és addig állva kell maradnia, amíg a vezető el nem engedi.

Az ÁLLJ vezényszó létfontosságú vészfék, amikor például a kutyát egy autó vagy más veszély előtt meg kell állítani. Ekkor többnyire már nincs elég időnk arra, hogy a kutyát magunkhoz hívjuk. Ekkor az ÜLJ, FEKÜDJ vagy ÁLLJ utasítások egyikére van szükség, hogy a kutyát biztosan az ellenőrzésünk alatt tarthassuk.

A kutyá az ÁLLJ parancsot tudja a leggyorsabban végrehajtani, hiszen „csak” meg kell állnia. Ugyanakkor az ÁLLJ az a helyzet is, amelyből a leghamarabb ismét elindulhat, mivel gyakorlatilag „üzemkész”, és nem kell ülésből vagy fekvésből felpattannia. Vagyis fontos, hogy elérjük a tökéletesen biztos ÁLLJ-t. A lazább helyzetekre, amikor például a fekvő kutyá útban van, használjuk a ÁLLJ FEL segédvezényszót.

Az ÁLLJ vezényszót sajnos gyakran jóval később tanítják meg, mint az ÜLJ-t és a FEKÜDJ-t, pedig ezzel a saját és a kutya dolgát is megnehezíti a gazda. Tehát ezt rögtön a legelején kezdjük el gyakorolni!

ÁLLJ

1. fokozat: figyelemterelés nélkül

Ha a kutya magától feláll, és kis ideig állva marad, következik. Ügyeljünk rá, hogy ne az elindulásakor klikkeljünk!

► **Segítséggel:** az ÁLLJ-t a kutya az ÁLLJ FEL segédvezényszón keresztül tanulja meg. A kutya fekszik, mi pedig azt szeretnénk, ha felállna. Jatalomfalattal a kezünkben előre és felfelé mozgatjuk a karunkat (ne túl magasra, mert a kutya leül).

Ha a kutya feláll, már erre is klikkeljünk.

Ha ez működik, a következő lépcsőfokként már csak akkor klikkeljünk, ha kis ideig úgy is marad. Gyakoroljuk a felállást fekvő helyzetből magunk mellett és előtt is.

A jatalomfalatot a legjobb zsebben vagy zacskóban tartani, mert különben utánunk futásra ingerelné a kutyát.

► Kéz- és hangjel bevezetése:

Kézjel: kar behajlítva, a tenyér a hasunk felé néz. A kézjellel egy időben nyugodt hangon mondjuk, hogy ÁLLJ.

Ha ez már megy, gyakoroljuk az ÁLLJ-t összpontosítva. Rögtön klikkeljünk, amikor a kutya feláll, de a jatalomfalattal várunk pár pillanatot.

ÁLLJ

2. fokozat: figyelemeltereléssel

► **Feltétel:** a kutya figyelmesen áll előttünk és mellettünk. A nehezítéssel az ÁLLJ-t – ugyanúgy, mint az ÜLJ-t és a FEKÜDJ-t – elmélyítjük és megszilárdítjuk.

A távolságot és az időtartamot fokozatosan növeljük.

Gyakorlatok, a kutya vezényszóra áll:

► Először kerüljük meg a pórásra kötött kutyát, majd ugyanezt póráz nélkül végezzük. Szükség esetén használjuk segítséggént kinyújtott kezünket a MARADJ jeleként.
► Tegyünk meg néhány lépést előre, oldalra vagy hátra. Ha a kutya szépen állva marad, klikkeljünk, menjünk vissza hozzá, és jöhet a . Variáljuk ezeket, hogy a gyakorlás érdekes maradjon.

Ha a kutya mégis elfut, térijünk vissza a tanulásban néhány lépéssel, és újból a kutya közelében maradva gyakoroljunk. Csökkentsük az állva maradás időtartamát, és gondoljuk át a kéz- és hangjelünket.

► Ha jól megy, egyre nagyobb fokú figyelemelterelés mellett gyakoroljuk ezeket a feladatokat, például más kutyákkal vagy a városban. A gyakorlás egységei legyenek rövidek, egyszerre ne követeljünk túl sokat a kutyától. A szép akciókra klikkeljünk, és jutalomképpen játsszunk kutyánkkal egy jót.

ÜLJ, FEKÜDJ, ÁLLJ felváltva

3. fokozat: haladóknak

A következő gyakorlat az ÜLJ, a FEKÜDJ és az ÁLLJ elkölöönítését és rögzítését szolgálja.

Gyakorlat:

- A kutya egy méterre tölünk ül. Kiadjuk az ÜLJ kézjelét és vezényszavát, utána .
- Egy méterrel a kutya elé állunk, és az ülő helyzetből való lefekvést gyakoroljuk. A FEKÜDJ kézjelét mutatjuk, és kiadjuk hozzá a megfelelő vezényszót. Ha lefekszik, -t kap.
- Egy méterrel a kutya elé állunk. Most fekvő helyzetből fel kell állnia. Tenyerünket a hasunk felé fordítva kiadjuk az ÁLLJ vezényszót. Amint feláll, következik.

► Nagyon fontos ennél a feladatnál:

Sokáig az egyes helyzetekre klikkeljünk és jutalmazzunk, különben fennáll annak a veszélye, hogy a kutya „előrenyűl”. Például ha csak a FEKÜDJ-ért kap klikkelést, ülő helyzetből magától le fog feküdni. A sorrendet variálva gyakoroljunk: FEKÜDJ, ÁLLJ, ÜLJ vagy ÜLJ, ÁLLJ, FEKÜDJ. Ha ez megy, próbálunk meg egyszer csak kézjeleket, másszor pedig csak vezényszavakat használni.

Játszótér

A fel, át, fölött mókás feladat, amely nemcsak oldottabbá teszi a gyakorlást, hanem nagyon hasznos is lehet, ha sokoldalúság-vizsgára, obedience-re vagy agilityre edzünk. A kutyák közben játékosan megtanulják leküzdeni az akadályokat.

A mozgalmas edzés mindenki-nek tetszik.

Az első alkalmon műlik minden

Az első tapasztalat, amelyet a kutya egy új akadállyal szerez, döntő. Az akadályokon az összes feladatot heteken át, fokozatosan építünk fel. A kutyának apránként kell megismernednie az eszközökkel.

HOPP

Oda-vissza ugrás akadály fölött: a gát eleinte legyen nagyon alacsony. A kutyának megmutatjuk, mit kell tennie.

1. lépés, megismerkedés:

- ▶ Csalogassuk a kutyát jutalomfalattal vagy játékkal, és ugorjuk át vele együtt az akadályt. Amint ugrik, klickeljünk. követi. Vezessük be hozzá a HOPP vezényszót.
- ▶ Ugorunk át vele oda és vissza is.

Ha ez megy, füssünk el a gát mellett, és a HOPP-ra ugorja át egyedül.

Következő lépés:

- ▶ A kutyát kis távolságra az akadálytól ültessük le. Állunk az akadállyal egy vonalban. Karunkkal mutassuk az ugró

mozgást, és mondjuk mellé, hogy HOPP. Az ugrásra kikkelünk és jutalmazunk.

► A kutya kis távolságra a gáttól leül. Vele szemben állunk, az akadály kettőnk között középen van. Hívjuk a kutyát magunkhoz a HOZZÁM parancccsal. Amint ugrik, klickeljünk, és amikor már előtünk ül, jutalmazzuk.

► Ha ez már jól megy, következik a teljes gyakorlat. A kutya alapállásban ül mellettünk. Tartunk megfelelő távolságot az akadálytól. Mi ugyanott maradunk, a kutyát pedig HOPP-pal átküldjük az akadályon, majd a HOZZÁM-mal ismét magunkhoz hívjuk. Elégedjünk meg részsikerekkel is, és ne gyakorolunk túl sokáig. A kutyának örömmel kell ugornia.

ÁT és FEL

Ha a kutyának át kell mennie az alagúton, először egy jutalomfalatot vagy játéket dobunk az alagútba. Ezután megkérhetünk egy segítőt, hogy maradjon a kutyával az alagút elején. Mi átmegyünk a másik végére, leguggolunk, és hívjuk a kutyát. Már az átmenetet megpróbálására is klickeljünk.

A kutyajátszótér minden sportághoz jó előgyakorlatokat kínál.

► A FEL-nél játék vagy jutalomfalat segítségével értetjük meg a kutyával, mit kívánunk tőle. Amint helyes kísérletet mutat, klikkeljünk és jutalmazzuk.

► Ha karikán kell átugrania, a karikát tartson függőlegesen a földön, és dobson át rajta a jutalomfalatot vagy a játéket. Ha a kutyá megérte, mit várnunk tőle, feljebb emelhetjük a karikát, és a gátnál leírtak szerint gyakorolhatunk tovább. ► Most már az összes tanult engedelmességi feladatot gy-

korolhatjuk a kutyajátszótér eszközeivel, mint a kirakójáték darabkáival. Nehezíthetjük úgy, hogy több páros dolgozik egyszerre, a legmagasabb fokon mindenian póráz nélkül. Nyugodtan gyakorolhatjuk a kutyával a park közepén a lefektetést. Hagyunk szabad folyást az ötleteinek, a kirakó részeinek kombinálására számtalan lehetőség kínálkozik. Az egészben az a legszebb, hogy az engedelmességi gyakorlatokat játékosan együtt végezzük kutyánkkal.

Végtelen változatosság

- > **A kutyajátszótér összes eszközét kombinálhatjuk egymással.**
- > **Fontos,** hogy a kutyá előzőleg egyenként is megismerkedhessen az összes eszközzel.
- > **Állítsunk fel** bójákat tájékozódási pontként.
- > **Az egészet** egy nagy négyzetben rendezzük el.
- > **Folyamatosan** változtassuk az eszközök csortositását és sorrendjét.

Mindennapok a klikkerrel

Séta közben 44

Az autóban és
az autó körül 46

Otthon 48

Mindenféle móka 50

ELŐRE, lefektetéssel 52

Tárgyak hordozása 54

Táska cipelése 56

Apportírozás
akadályon át 58

ÖTLET

Séta közben

A klikkerrel minden helyzetben egyszerűen és pontosan megérősihetünk és formálhatunk viselkedésmódokat. Az összes gyakorlat kapcsolódik egymáshoz. Az elv minden ugyanaz: a kívánt viselkedésre klikkelünk, a nemkívánatos viselkedésmódokat figyelmen kívül hagyjuk, vagy vezényszóval más irányba tereljük, majd a helyes cselekvésre klikkelünk, így a kutyanevelés egésze pozitív beállítottságú marad. Az alapengedelmesség és a kölcsonös bizalom egyre jobban fejlődik, hiszen az engedelmesség végig soron több szabadságot jelent a kutya számára.

A kutyák példásan haladnak láb mellett, a kocogó pedig nyugodtan elfuthat mellettük.

A póráz húzása

Ne versenyezzünk kutyáinkkal kötélhúzásban, amikor húzza a pórázt. Inkább rántszuk meg röviden egy kicsit a pórázt, és azonnal kezdjünk hátrálni. Amint a póráz meglákul, klikkeljünk, és -vel jutalmazzunk.

► **Arra, hogy a kutya** a közelükben menjen, használjuk például a MELLETTEM segédvezényszót. Séta közben többször vegyük néhány méterre pórázra a kutyát, még ha nincs is rá okunk.

► **A hosszú, egyenes** szakaszok unalmasak, gyakrabban

változtassuk az irányt és a tempót.

► **A pórázra kötött** kutyával is játsszunk! Így a pórázhoz való viszonya felszabadultabb lesz.

► **Ha minden igyekezetünk** ellenére állandóan rángatja a kutya a pórázt, a szaküzletekben vásárolhatunk haltit. Ennél a vezetési segédeszközönél nagyon fontos a helyes alkalmazás. A haltihoz minden használunk egy második pórázt, amely nincs összekötve a szokásos pórázzal. Sohase engedjük folyamatosan húzni a hältit, mert ez káros a kutya egészségére! A hälti pórázaval adott kis impulzusok megérették kutyánkkal, mit akarunk tőle. A hälti sohasem jelenthet tartós megoldást!

Az IDE gyakorlása hosszú pórázzal

Mindig hívjuk magunk mellé a kutyát, amikor kerékpáros, kocogó vagy sétáló közeledik felénk. Ehhez meg kell tanulnia, hogy utasításra, például IDE vezényszóra odajöjjön. Az IDE leginkább „hosszú pórázzal” gyakorolható. Az IDE vezényszó előtt a kutya nevét

is mondhatjuk, vagyis Fifi, IDE!

► **Vegyük a kutyát** egy tízméteres pórázra. Hagyjuk néhány lépést menni vele, kiáltson neki, hogy IDE, és villámgyorsan rövidítsük meg a pórázt. Már akkor klikkeljünk, amikor közeledik felénk. A pedig nálunk következik.

► **Ismételjük ezt meg** néhány-szor, amíg a kutya megérte: „az IDE vezényszóra oda kell mennem”. Az elengedéshez pedig mondhatjuk például, hogy FUTÁS. Ha ezt már megbízhatóan tudja a kutya, póráz nélkül is futhat. Hívjuk magunkhoz többször, akár ok nélkül is, csak gyakorlás-képpen.

► **Ha az IDE** vezényszóra nem jelenik meg a kutya, ne rohan-junk utána, mert ekkor még messzebbre fog futni. Jobb, ha az ellenkező irányba futunk, amikor hívjuk, így arra kész-tetjük, hogy utánunk szalad-jon. Dolgozzunk ismét né-hány napig hosszú pórázzal, amíg megérti, miről van szó. Ha magától odajön hozzánk, természetesen klikkelünk és megjutalmazzuk.

Elfutás

Tanuljuk meg megfigyelni a környezetet, és „olvassunk” a kutyánkról. Ha felemeli az or-

Feszültségmentesen is elmehetünk egymás mellett a pórára kötött kutyákkal.

rát, hívjuk magunkhoz – még mielőtt elrohanna. minden odajövetrelre klikkeljünk, és alaposan dicsérjük meg érte. Lehetőleg egyáltalán ne hagy-juk túl messzire elszaladni a kutytát. Ha mégis elrohan,

egyszerűen túl lassúak voltunk. Ne büntessük meg a kutyát, amikor visszajön, de di-cséretet sem érdemel. Vegyük pórázra, és tárgyilagosan kö-veteljük meg néhány engedel-mességi feladat végrehajtását.

Találkozás más kutyákkal

- > **Pórázon a „fixírozó” szemkontaktust a akadá-lyozzuk meg.**
- > **Próbáljuk meg** magunkra vonni kutyánk figyelmét.
- > **Sugározzunk** magabiz-tosságot. A rémült kiabál-lás csak ront a helyzeten.
- > **Szükség esetén** ültessük le a kutytát úgy, hogy a hátsó fele a másik kutya felé legyen.
- > **Kérdezzük meg** a másik gazdát, gyakorolhatnánk-e az egymás mellett való elhaladást. Így a kutya megszokja az ilyen helyze-teket is.
- > **Minden helyes** akcióra klik-keljünk és jutalmazzunk.

Az autóban és az autó körül

A klikker az autóhoz való szoktatás során, a biztonságos be- és kiszállásnál, illetve az utazás közbeni nyugodt viselkedés kialakításában is segít. Ha a kutyá a nem szívesen száll be az autóba, ennek többnyire a rossz tapasztalat az oka. De talán egyszerűen túl magas neki a küszöb.

Shari gazdája a beszálláshoz klickel.

Alapvető

► **Sohase hagyjuk** túl sokáig várakozni az autóban a kutyát. Mindig gondoskodjunk számára friss levegőről és vízről. A biztonságot szolgálhatja egy rács, egy kutyaszállító doboz vagy egy kutyák számára készült biztonsági öv. Nagy melegben egyáltalán ne hagyjuk a kutyát az autóban!

► **Ha sok minden** vásároltunk, először vagy a kutyát vigyük be a lakásba, vagy a csomagokat: tele kézzel esélyünk sincs megakadályozni a bajt, ha a kutyá a kiugrana. Mindig megfontoltan gondoljuk véig az esetleges veszélyhelyzeteket.

Beszállás az autóba

Először kézjelek és jutalomfálat segítségével mutassuk meg a kutyának, hogy be kell szállnia. Amint beugrik, klikkeljünk és jutalmazzuk. A jutalom ne az legyen, hogy engedjük rögtön kiszállni. Ezután már csak a kézjelet mutassuk, és mondjuk neki például, hogy SZÁLLJ BE. Amint ugrik, klickelj következik.

► **Gyakran tegyünk** meg a kutyával olyan rövid utakat, amelyeket kellemes élményekhez köthet: érdekes sétához vagy állatfelszerelés-bolt-hoz. Változatosságképpen egy egész étkezést is a parkoló autóban adhatunk neki, a pozitív tapasztalatok miatt.

Nyugalom

Ha a kutyá a utazás közben ugat, el kell kapnunk azt a pilanatot, amikor nyugodt.

► **Klikkeljünk**, és a hátsó ülésen ülő segítő adjon neki jutalomfalatot. Ha tartósan ugat, próbáljuk meg a FEKÜDJ LE vezényszóval elterelni a figyelmét.

► **Ez általában** kitűnően beválik, hiszen ha fekszik, nem látja, mi történik odakint, és nincs oka az ugatásra. Amint nyugodt, klickel következik.

Biztonságos kiszállás

Ez rendkívül fontos. Amikor nyitjuk az ajtót, a kutyá nem ugorhat ki magától – ez életveszélyes. Amint kinyitjuk az ajtót, a kézjellel párosítva utasítsuk,

hogy MARADJ. Ha az autóban marad, következik.

► **Ha a kutya** ennek ellenére kiugrik, azonnal vissza kell szállni a kocsiba. Addig ismételjük a gyakorlatot, amíg meg-

Shari az erős figyelemterelés ellenére az autóban marad. Pom-pás!

érti. A MARADJ-ot kinyitott ajtóval is gyakorolhatjuk az autóban lépésről lépésre. Kez-

detben csak rövid időre követeljük meg, majd egyre hosszabban. Ezután figyelemtereléssel is végezzük, amíg az is lehetővé válik, hogy járókelők vagy más négylábúak elmenjenek az autó mellett, anélkül hogy kutyánk kiugrana. Ha sikerül, jön.

► **A biztonság kedvéért** még az autóban vegyük pórázra a kutyát. Csak a felszólításunkra szállhat ki. Az a legjobb, ha ilyenkor HOZZÁM-mal hívjuk, így kiszállás után leül előttünk, és nyugodtan becsukhatjuk az ajtót.

Úton

- Utazás előtt csak keveset adjunk enni a kutyának. A szokásos étkezés után az indulásig még egy-két órára szüksége van az emésztéshez.
- Mielőtt hosszabb útra indulnánk, győződjünk meg kisebb távokon, bárja-e a kutya az autózást.

- **Hosszabb utakon** kétóránként álljunk meg, hogy a kutya könnyíthessen magán, és ihasson.
- **Kérjünk tanácsot** az állatorvostól, ha a kutya mégis rosszul lenne.
- **Ebben az esetben** gondolkodjunk el a vezetési stílusunkról is.

Otthon

Itt az egyik legfontosabb feladat, hogy a kutya nemcsak a családtagokkal, hanem – és főleg – akkor is megfelelően viselkedjen, ha vendégek jönnek vagy csengetnek, hiszen nem akarjuk, hogy el kelljen zárni a kutyát.

2. feladat: ha csengetnek, a kutyának a helyére kell feküdnie.

Ha vendégek jönnek

Előzőleg át kell gondolnunk, milyen viselkedést várunk a kutyától, ha látogatók jönnek hozzánk.

- 1: **őriznie kell** a házat, és előremennie, ha csengetnek?
- 2: **rögtön a helyére** kell feküdnie?

Mindenképpen abba kell hagynia az ugatást, ha azt mondjuk neki. Nem minden vendég szereti a kutyákat, erre tekintettel kell lennünk. A következő gyakorlatokat a legjobb segítővel végezni.

1. feladat

A segítő csenget, a kutya felugrik, és már az ajtónál is áll. Odamegyünk az ajtóhoz, és az ÜLJ vagy a FEKÜDJ vezényszóval ellenőrzésünk alá vonjuk a kutyát. Most mellettünk kell ülnie vagy feküdnie. Ha ezt jól végzi, következik. Ha nem, legyünk érthetőek. Mielőtt kinyitnánk az ajtót, mondjuk: MARADJ ÜLJ vagy MARADJ FEKÜDJ.

Üdvözöljük a látogatót. Klikkeljünk, ha a kutya szépen ülve vagy fekve marad. Csak az

engedélyünkkel (például FU-TÁS) üdvözölheti a kutya is a vendéget. Ismételjük ezt meg néhányszor, és következetesen ragaszkodjunk hozzá, hogy addig maradjon ülve vagy fekve, amíg mi akarjuk. Ha jól végzi, klikkelünk, és jól megdicsérjük.

2. feladat

A segítő csenget, a kutyával a helyére megyünk, és azt mondjuk pl.: HELYEDRE. Amint lefekszik a kutya, ❤️. Mielőtt az ajtóhoz mennénk, adjunk neki MARADJ FEKÜDJ utasítást. Ha mégis felkel, azonnal vezessük vissza a helyére. Ismételjük meg a MARADJ FEKÜDJ vezényszót. Menjünk vissza, és nyissunk ajtót a vendégeknek. Ha a kutya most fekve marad, azonnal klikkeljünk, menjünk oda hozzá, és jutalmazzuk. Az egészet többször ismételjük meg más segítőkkel is. A kutya így megtanulja a csengő hangját a helyéhez kapcsolni: „csengő = helyemre = jutalom”.

Minden viselkedésre klikkeljünk, amelyet helyesnek tartunk. Ügyeljünk rá, hogy ad-

1. feladat: csengetnek, a kutya odaszalad, de utasításra nyugodtan ül.

dig maradjon fekve, amíg mi megköveteljük, mielőtt üdvözölheti a látogatót.

Felugrálás üdvözlésként

Ez a kutyáknál tulajdonképpen alarendelőést kifejező viselkedés. A természetben az anya-

állat táplálékkal a szájában tér vissza az alomhoz. Az éhes kölyök megrohamozzák az anyát, és a pofája felé ugrálnak, hogy megszerezzék a táplálékot. De akár alarendelőő ez a viselkedés, akár nem, a jelentése vagy kevssé ismert, vagy nem is érdekel senkit. Az emberekre való felugrálás egyszerűen nem elfogadható. Szalonképes, engedelmes kutyát szeretnénk, ezenkívül az a személy, akire felugrik a kutya, el is eshet és megsérülhet. Mindezek miatt kutyánknak feltétlenül meg kell tanítanunk, hogy ez a felugrálás nemkívánatos viselkedés és le kell szoktatnunk rólá.

Megtanulni nem felugrálni

A segítővel az ajtónál állva üdvözöljük egymást. A kutya felugrik rá.

- > A segítő elfordul, oda sem figyel rá. Ha a kutya abbahagyja, és mind a négy lába a földön van:
- > A segítő megfordul,

és a kutya nem ugrik fel:
 A kutya összekapcsolja: „ha nem ugrok fel, jutalmat kapok”.

- > Legyünk következetesek, amikor ÜLJ vagy FEKÜDJ utasítást adunk. Amint a kutya leül vagy lefekszik,
 következik.

Mindenféle móka

Sokféle lehetőség kínálkozik a kutya foglalkoztatására; az a lényeg, hogy az ember és az állat egyaránt kedvét lelj be benne. Legyünk tehát ötletgazdagok, és figyeljük meg a kutyánkat. Gondoljuk át, a kutya melyik spontán viselkedése tetszik különösen. Erre klikkeljünk, és vezessünk be hozzá kéz- és hangjelet.

Megrázás, utasításra

Fürödni megyünk a kutyával. Kijön a vízből, és megrázza magát, közben klikkeljünk. Is-

mételjük ezt meg többször. Ezután mondjuk azt például, hogy RÁZD MEG, és vakargassuk meg a kutya fülét. Egy kis türelemmel hamarosan megtanulja, mit várunk tőle, amikor RÁZD MEG-et mondunk, s megvakarjuk a fülét. Ez a gyakorlat nagyon hasznos a minden napokban. Képzeljük el, hogy esik, és azt szereznénk, hogy a kutya rázza meg magát, mielőtt bemennének a házba. Hasznos, ha ezt utasításra elvégzi, főleg ha hosszú szórű!

Mialatt Othello megrázza magát, a gazdája klikkel.

„Szégyelld magad”, utasításra

Ezt biztosan mindenki ismeri: a kutya a hátán fekszik, élvezettel hempereg, és dörzsöli a szemét. Klikkeljünk, és vezessük be hozzá a SZÉGYELLD MAGAD vezényszót.

Szlalom a lábak között

Terpeszbe állunk. A kutyát jutalomfalattal vagy játékkal úgy csalogatjuk át a lábunk között, hogy nyolcast tegyen meg. Klikkeljünk, miközben átmegy a lábunk között. Mondjuk hozzá például, hogy ÁT. Ha ez sikerül, nagy lépést teszünk, kézzel a megfelelő irányba mutatunk, és utasítjuk, hogy ÁT. jön. Ezután megtesszük a következő nagy lépést, és klikkelünk, amint a kutya átmegy a lá-

Farokcsíválás vezényszóra

Klikkelünk, miközben a kutya csíválja a farkát, és bevezetünk hozzá egy vezényszót, például az ÉHES-t. A kutya megtanulja az ÉHES vezényszóra csíválni a farkát. Természetesen más szót is választhatunk.

Ezekkel a feladatokkal otthon is lefoglalhatjuk a kutyát.

Időzítés és fokozatosság

- > **Ne gyakoroljunk minden feladatot egyszerre:** néhányat válasszunk ki, másokat a következő alkalommal végezzük.
- > **Ne követeljünk túl sokat a kutyától,** különben nekünk is, a kutyának is elmegy tőle a kedve, és akkor már semmi sem sikerül. Minden feladatot lépésről lépésre tanulunk meg – teljes nyugalomban.

bunk között. Ezekkel a nagy lépésekkel hamar megtanul szlalomozni.

lábon állunk. Megtanulja mindenkét lábunkat megkerülni, ha úgy állunk, mint egy gólya.

Körbeforgás a lábunk körül

Ha a kutya nagyon nagy, és nem fér át a lábunk között, azt is megtaníthatjuk neki, hogy mindenkét lábunkat külön-külön teljesen kerülje meg. Mutassunk kézzel a megfelelő irányba, és mondjuk hozzá például, hogy KÖRBE. Már a helyes próbálkozásokra is klickeljünk és jutalmazzunk. minden lépés után minden egy

Mancsemelés felváltva

Ha a kutya figyel ránk, a feladat bemutatásával is készthetjük az utánzásra. Előttünk ül, jobb lábunkkal megérintjük a bal lábat, majd kissé felemeljük a jobb lábunkat és a jobb kezünket (lásd 17. oldal). Hamarosan utánozni fogja a mozdulatainkat, és felemeli a manccsát: Ezután ugyanezt gyakoroljuk a másik manccsal.

ELŐRE, lefektetéssel

A kutyasportban a négylábúnak az ELŐRE vezényszóra egyenes vonalban gyorsan el kell távolodnia a vezetőjétől. A FEKÜDJ utasításra le kell feküdnie. Akár sportolunk, akár nem, ezzel a gyakorlattal fizi-kailag és szellemileg is fog-lalkoztathatjuk a kutyát. Emellett ez a feladat nagyobb fá-radság nélkül megtanítható, és a kutyák is szeretik.

Paula épp tanulja, mit kell tennie az ELŐRE vezényszóra, kezdetben segítővel.

Ételesdoboz mint segédeszköz

Hajtóerőként (motivációs segítséggé válva) használhatunk például egy kis (4×4 cm-es) dobozt, amelyet a kutya számára különösen vonzó falatokkal töltünk meg. Ezt a dobozat csak ehhez a feladathoz használjuk, ezáltal elérjük, hogy a kutya apránként megtanulja összekapcsolni a dobozat az ELŐRE utasítással.

► **Első lépés:** „a doboz izgalmas és ínycsiklandó”. Mutassuk meg a kutyának a dobozat, nyissuk ki egy kicsit, és hagyjuk, hogy megszimatolja. Így kedvet kap a dobozhoz és finom tartalmához.

► **Második lépés:** a doboz kinyílik, ha a kutya fekszik. Tartsuk a dobozat a kezünkben a földön. A kézjelet már a FEKÜDJ feladatból ismeri. Amint lefekszik, kliKKelünk, kinyitjuk a dobozat, és adunk neki egy jutalomfalatot.

► **Harmadik lépés:** segítő a dobozzal. Tartsuk magunk mellett a kutyát. A segítőnk néhány lépésnire van tőlünk, felkelti a kutya figyelmét a doboz iránt, leteszi a dobozat, és arrébb megy. Elengedjük a kutyát, amely rögtön a doboz-

hoz fut. Már az odafutásra is kliKKelhetünk.

FEKÜDJ utasításunkra lefekszik a doboz mellett. Azonnal odamegyünk hozzá, kinyitjuk a dobozat a földön, és megjutalmazzuk a kutyát. A következő alkalommal ismét a dobozhoz fog rohanni, és a távolból kiadt FEKÜDJ vezényszóra lefekszik mellette. KliKKeljünk a lefekvésre. Menjünk oda hozzá, és jutalmazzuk.

Kéz- és hangjel bevezetése

Amikor a kutyának el kell indulnia, mondjuk neki, hogy ELŐRE, és ezzel egy időben a bal karunkkal mutassunk a doboz felé.

► **Segítő nélkül:** menjünk a kutyával láb mellett követésben. Tegyük le a dobozat számára láthatóan, és menjünk tovább néhány lépésnire. Az ELŐRE vezényszóval küldjük oda a dobozhoz. A FEKÜDJ-re lefekszik, következik. Hogy a kutya ne tudja felemelni a dobozat, rögzítsük kampóval a talajhoz. Meg kell tanulnia; csak akkor kap finomságot, ha a doboz mellett fekszik. Változtassuk a

doboz távolságát, hogy a gyakorlás érdekes maradjon.

Változat az obedience-ből

- **ELŐRE** küldés a boxba. Négy bójával egy háromszor három méteres négyszöget jelölünk ki, az úgynevezett boxot.
► **Néhány métere** állunk a boxtól, a kutya pedig mellettünk alapállásban foglal helyet. Az alábbiak szerint gyakoroljuk, először lehetőleg segítővel: így egyszerűbb.

Haladóknak

ELŐRE segédeszköz nélkül (EV) (OB)

- > **Mindegy**, hogy a kutyá a boxba vagy egy szakszon küldjük előre, most már nincs ott a doboz.
- > **A várakozása** miatt (hogy dobozt találjon) a kutya az ELŐRE vezényszóra el fog indulni.
- > **A FEKÜDJ vezényszóra** lefekszik, most is   következik.
- > **Hogy a kutya** érdeklődését ébren tartssuk, ezt a feladatot, még ha a kutya már jól is tudja, legtöbbször dobozzal gyakoroljuk.

A feladat korrekt elvégzéséhez Paulának le kellett feküdnie a box közepén.

- A segítő bemegy a boxba, megmutatja a kutyának a dobozt, leteszi a közepére, majd arrébb megy.
- Az ELŐRE vezényszóra a kutya előrefut, a FEKÜDJ-re lefekszik,   Ha ez jól megy, segítő nélkül is végezhetjük.
- Segítő nélkül: először ültesük le magunk mellett a kutyát, és vigyük mi a dobozt a boxba. Menjünk vissza a kutyához, alapállásba. Az ELŐRE vezényszóra a kutya elindul, berohan a boxba a dobozhoz. Ott a FEKÜDJ utasításra lefekszik. A helyes akcióra klikkelünk és jutalmazunk.
- Ha ez jól sikerül, a dobozt belenyomhatjuk a földbe, hogy a kutya ne lássa. A szokásos módon küldjük előre a kutyát. Az ELŐRE vezényszóra úgy kondicionáltuk, hogy a dobozt várja.

Tárgyak hordozása

A kutya természetében van, hogy a tárgyat már kölyök-korától ide-oda hurcolja. Egy-szerűen kedvét leli benne, hogy elvigye és biztonságba helyezze a „zsákmányát”. Ezt kitűnően kihasználhatjuk a kiképzésben. Így amikor visz valamit, minden klikkeljünk, mielőtt zsákmányát leejtené.

Othello, a kertészinas

A tárgyak hordozásának játékos fejlesztése

Zsákmányon való civakodást játszunk a kutyával, és átengedjük neki a játékot. Ekkor büszkén fogja körbehordozni a „zsákmányát”.

Ha utána futunk, még gyorsabban el fog szaladni vele. Ha azonban ellenkező irányba indulunk, követni fog bennünket, szájában a játékkal – hiszen az előbbiekből megtanulta, hogy a vidám huzakodás csak a közelünkben folytatódik. Fogjuk meg ismét a játékot, és cibáljuk a kutyával, de csak kis ideig. Állunk meg: játék és megállás!

► **Ha a kutya** magától odaadja a játékot, jutalomként rögtön megint beleharaphat. Ezután ismét megállunk, és barátságosan azt mondjuk, ERESZD. Most kis távolságra elfutunk a játékkal.

► Ezzel a játékkal nemcsak a tárgyak hordozását fejlesztjük, hanem a stresszmentes odaadásukat is megtanulja a kutya, hiszen a játék csak akkor folytatódik, ha önként elereszti a „zsákmányát”.

Az apportírozás első lépései

Amikor a kutya a soros a cipelésben, mondjuk neki, hogy HOZD. Ezek már az apportírozás megtanulásának első lépései.

► **Ha nem jön** utánunk a tárggyal, a fentiek szerint tanítsuk meg neki a játékot és a hozást, de pórázon.

► **Ha ezzel szemben** kedvét leli a cipelésben, hamarosan magától odahoz tárgyat. Mindig klikkeljük, amikor hoz valamit. Jutalom az odaadás után következik.

► **Próbálunk meg** például újságot tenni a szájába. Mondjuk, hogy HOZD, és klikkeljünk, amint az újságot a szájába veszi. Ha ez sikerül, menjünk távolabb tőle néhány lépésnyire, mialatt az újság a szájában van. Klikkeljünk a tartására.

► **Ügyeljünk az időzítésre:** nehogy az újság leessen, idejében tegyük alá a kezünket – mielőtt a kutya kiejené.

► **A HOZD feladatot különböző tárgyakkal gyakorolhatjuk:** például újsággal, bottal, kesztyűvel, játékkal, locsolókannával, seprűvel, ronggyal. Na-

gyon jó egy kis eledeleszsák is, amely olyan, mint egy erős babzsák (kb. 20 cm hosszú, 8 cm-es átmérőjű, cipzáras), és finom falatokkal van megtöltve. Ezzel nagyszerűen játszhatunk a kutyával. Az ételt is csak általunk kaphatja meg, ha kinyitjuk a zsákot.

Felvétel

Ha a hordozás már jól működik, megtaníthatjuk a kutyának a tárgyak felvételét.

Fontos az elhozásban

- > **A kutya megérti**, hogy csak akkor kap kattintást és jutalomfalatot, ha a tárgyat hozza, nem akkor, ha elejti.
- > **Ha a felvételnél** segítünk neki, pontosan az ellenkezőjét tanulja meg:
„Viszem, ameddig kedvem tartja, ha elejtem, a gazda úgy is felveszi, és lehet tovább a játék.”
- > **Ha a kutya már nem** akarja felvenni a tárgyat, a játéknak vége, és elrakjuk a játékot. Jobb, ha még azelőtt befejezzük a játékot, hogy ráunna.

A minden napjai helyzeteket is használjuk fel arra, hogy játékos feladatokat adunk a kutyának (persze jobb, ha a szennyest gyűjtí össze, mint ha a tiszta ruhát...).

- **Tartsuk magunk mellett** a kutyát. Mutassuk meg neki azt a tárgyat, amelyet a legszívesebben hurcol. Tegyük le egy méter távolságra. Engedjük el a kutyát, és utasítsuk, hogy HOZD. Amint felveszi a tárgyat, klikkeljünk.
- **Ha a tárgyat** néhány lépésekre elhozta, tegyük ismét alá

a kezünket, és mondjuk neki barátságosan, hogy ERESZD; ha ez sikerül, jutalmazzuk is meg.

► **Ezt mindenféle** helyzetben és különböző tárgyakkal gyakoroljuk. Ha a kutya túl korán ejtené el a tárgyat, ismételjük meg a HOZD vezényszót. Ha újból felveszi, klikkeljünk.

Táska cipelése

Itt az idő, hogy tökéletesítsük az apportírozást. A kutya a HOZD-dal már megtanulta a tárgyak felvételét és oda-hozatalát, anélkül hogy elejtene őket. Ahhoz, hogy a feladat kifogástalanul váljon, még egy lépést tanítsunk meg neki: a tárggyal a szájában le kell ülnie előttünk, és addig tartania, amíg ki nem adjuk az ERESZD parancsot. Feltétel: érdekelje a tárgy. Ezt úgy

érhetjük el a legkönnyebben, hogy először veszünk egy ételeleszsákhöz hasonló tárgyat (lásd 55. oldal), például egy régi pénztárcát, babzsákot vagy kis táskát, és finom falatokkal megtölthetjük.

Táska elhozása

Mutassuk meg a kutyának a nyitott, étellel megtöltött táskát. Ültessük le magunk előtt. Adjuk a táskát a szájába, közben mondjuk, hogy HOZD. A kutya már tudja, hogy a HOZD megtartást és hordást jelent, a jutalomfalat aztán a gázdánál várja.

► **Mialatt a kutya** a táskával a szájában ül, klikkeljünk. Barátságosan mondjuk, hogy ERESZD, rögtön nyissuk ki a táskát, és adjunk neki egy jutalomfalatot. Ismételjük ezt meg néhányszor.

► **Most tegyük le** a táskát egy méterre a kutyától. A HOZD-ra felveszi a táskát, és felénk fordul, mert tudja, hogy a táskát mi nyitjuk ki. Ha rögtön leül elénk, klikkeljünk, barátságosan mondjuk neki, hogy ERESZD, azonnal nyissuk ki a táskát, és jutalmazzuk meg a teljesítményéért.

Négy hónapos korában Othello telkesen cipel a bőröndjét.

► **Ha a kutya** a táskával a szájában megáll, utasítsuk az ÜLJ vezényszóval a leülésre, és jöhet a .

► **Ha elejti a táskát**, ismételjük meg a HOZD és az ÜLJ vezényszót. Egy kis türelemmel a kutya meg fogja tanulni a feladatot. Ne kövessük el azonban azt a hibát, hogy fell vesszük a táskát, mert az egész fáradságunk kárba véz. Most már csak akkor jutalmazzuk a kutyát, ha az elhozott tárggyal a szájában leül előttünk.

► **Tegyük** az apportírozandó tárgyat néhány méterere a kutyától. A HOZD-ra a kutya elindul érte, felveszi, visszajön hozzánk, és szájában a tárggyal leül. Várunk egy kicsit, majd klikkeljünk a tartásért. Csak ezután mondjuk, hogy ERESZD. következik. Ne vigyük túlzásba a tartás idejét, mert ez a kutyát a tárgy rágcsálására vagy elejtésére készeti.

Utolsó lépés:

Ha a fenti feladatok már teljesen biztosan mennek:

► Eldobjuk az elhozandó tárgyat. A kutya alapállásban van, a HOZD vezényszóra gyorsan odafut a tárgyhoz,

A hurcolásból és felvételből odahozás és előttünk való leülés lesz. Ekkor jöhét a jutalom.

felveszi, ugyanolyan sebeséggel visszajön hozzánk, és leül előttünk. Az ERESZD ve-

zényszóra a kutya átadja a tárgyat. A LÁBHOZ vezényszóra ismét alapállásba helyezkedik.

► Ezt a gyakorlatot a kutyasportban látható tárgy elhozásának nevezik (EV) (OB).

► A kutya számára a tárgyhoz való odafutás egyszerű (odafutás a zsákmányhoz), a visszajövetel és az előttünk való leülés a vezényszóra történő átadással már jóval nehezebb. Ezért ezt már előzőleg biztosan meg kell tanítani neki. Tudja, hogy jutalmat csak nálunk kap. Az utolsó lépés, a tárgy eldobása ezek után már gyerekjáték.

Fontos lépések a tökéletes apportírozáshoz

- > **Klikkeljünk** a tárgy felvételére, leülésre és a tártsra.
- > **Alaposan** jutalmazzuk meg a kutyát.
- > **Különböző** tárgyakkal gyakoroljunk.
- > **Ne követeljük** meg min-
- den alkalommal a teljes gyakorlatot, még ha a kutya már jól is tudja.
- > **Vitessünk** a kutyával minél gyakrabban erre alkalmas tárgyakat. Így egyre biztosabban elsajátítja a gyakorlatot.

Apportírozás akadályon át

Akutyasportban kétségtelenül ez a legösszetettebb feladat. A teljes gyakorlat más, már gyakorolt elemekből áll össze, és számtalan lehetőséget kínál.

Ehhez a feladathoz a látható tárgy apportírozását és az oda-vissza ugrást kombináljuk. Elhozandó tárgyként apportfát használunk. Az apportfa eldobását először kutya nélkül gyakoroljuk, hogy viszonylag nagy pontossággal el tudjuk dobni kb. tíz méterre.

► **1. lépés:** ültessük le magunk elő a kutyát, és fogassuk

meg vele az apportfát, majd   Gyakoroljuk a hordását: eldobjuk az apportfát, kiadjuk a HOZD vezényszót, a kutya felveszi, most klikkelünk, visszajön, és leül előtünk. Az ERESZD után .

► **2. lépés:** ugorunk át a kutyával együtt ide és oda az akadályon. Az ugráshoz mondjuk, hogy HOPP. Adjuk az ap-

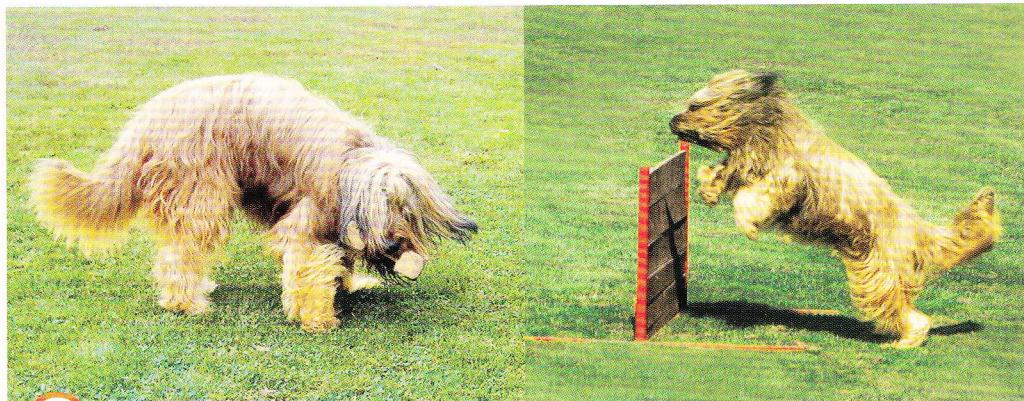
portfát a kutya szájába, és ugorjuk át vele együtt az akadályt mindenkit irányban.

► **3. lépés:** a kutya az akadály egyik oldalán ül, apportfával a szájában. A másik oldalról a HOZD vezényszóval magunkhoz hívjuk. Amint ugrik, klikkeljünk, ő pedig odajön hozzánk, és leül előtünk. Az ERESZD után jön a .

1

◀ **A gyakorlat egyben:** A kutya a vezetője mellett alapállásban ül, mintegy öt méterre az akadálytől. Az apportfát áthajítjuk az akadályon úgy, hogy körülbelül öt métere tőle essen le. A kutya csak a HOPP vezényszóra indulhat el. Ha túl korán indulna, a következő kísérletnél az apportfa eldobásakor adjuk ki az ÜLJ vezényszót. Ha a kutya így ülve marad,   következik. Ne állítsuk túl magasra az akadályt, mivel ez nem magasugró-gyakorlat. Most az a lényeg, hogy a négylabúnak megtanítsuk a „tiszta” apportírozást.

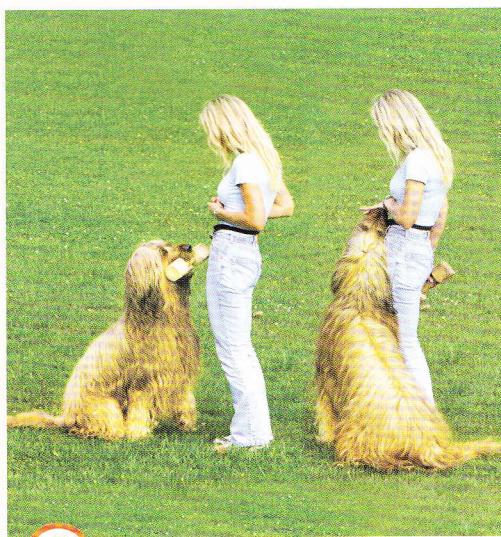
2

▲ **HOPP és felvétel:** A HOPP vezényszóra a kutya elindul, és átugrik az akadályon. Ugrás közben adjuk ki a HOZD vezényszót. A kutya odafut az apportfához, felveszi, ekkor klikkeljünk. Így megerősítjük a felvételt.

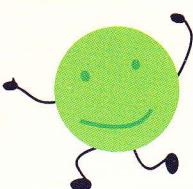
3

▲ **Visszaugrás:** a kutya visszafelé is átugorja az akadályt. Ha a visszafelé végzett ugrást akarjuk megerősíteni, most kell klikkelnünk. A gyakorlás megkezdése előtt át kell gondolunk, melyik részre akarunk klikkelni, hogy jobban megerősítsük.

4

▲ **Leülés és alapállás:** a kutya az apportfával a szájában leül előnk. Ha a tartást akarjuk megerősíteni, klikkeljünk, miközben nyugodtan fogja az apportfát. ERESZD-re aztán átadja, és C ❤ következik. A LÁBHOZ vezényszóra alapállásba helyezkedik, hiszen minden gyakorlat ezzel kezdődik és fejeződik be. Sikerült, gratuláció! Végül kiadósan jutalmazzuk a kutyát a teljesítményéért!

Tájékozódás

A kiadó, a szerző és a fotós köszönik a modelleknek a fényképezéshez nyújtott baráti segítségét: Claudiának Paulával, Angelikának Mischával, Marinának Sharival, Steffinek Lillyvel, Anjának Priscával, Mariannének, Martinnak és Hannesnek; valamint köszönik a schönaichi juhászkutyás egyesületnek kutyaiskolája átengedését, Voigt asszonynak a könyv kritikus átnézését, valamint a tarpi Trixie állatfelszerelési szaküzlet segítségét.

► **Köszönet** Legnagyobb köszönetem csodálatos kutyámat illeti, Ch. Iwan „Othello” vom Tailleurt. A képzettsége: IPO III (EV III), nyomkövetővizsga 2 és mentőkutyavizsga 1. De ugyanilyen sikeres kiállítási kutya és fedezőkan is. Ő a legjobb, amit van... és nagy szörös szív.

Készítők

► **A szerző**, Monika Sinner évek óta kiváló eredményeket ér el briardjával, Othellóval a kutyasportban és a tenyésztésben. Számos kérésnek és a kutyák iránti szeretetének eleget téve kutyai-skolai tanfolyamokon adja tovább tudását és tapasztalatait.

► **A fotós** Regina Kuhn szabadúszó fényképész és szerző, az állatok fényképezése terén szerzett sokéves tapasztalatokat.
► **A képek jegyzéke** Az 56. és az 59. oldal bal felső fotója a szerző, az összes többi és a borítófotót Regina Kuhn készítette.

► **Minden háziállatért a tulajdonosa a felelős.** A könyvben olvasható tanácsokat és adatokat a szerző a legnagyobb gondossággal gyűjtötte össze és ellenőrizte, a helyességükért azonban nem vállalhatunk garanciát. A szerző és a kiadó nem vállalja a felelősséget semmiféle kárért vagy balesetért.

Impresszum

A mű teljes egészét szerzői jog védi. A mű szerzői jog törvényein kívüli minden nemű felhasználása a szerző beleegyezése nélkül tilos és büntetendő. Különösen vonatkozik ez a sokszorosításra, mikrofilmre vagy bármilyen adathordozóra vitelre, elektronikus rendszerben való feldolgozásra.

A mű eredeti címe:
Clickertraining mit dem Hund, írta: Monika Sinner

© 2006 Eugen Ulmer KG, Stuttgart, Germany

Magyar kiadás © Elektra Kiadóház, 2007
Fordította: Biró Ágnes
Hungarian translation © Biró Ágnes, 2007

Az eredeti kiadást lektorálta:
Dr. E.-M. Götz
A kötetet tervezte: X-Design, München

Felelős kiadó: Bernáth István
Felelős szerkesztő: Frey Ágnes
Nyomdai előkészítés: Dienes Réka

Nyomta és kötötte: Novum Nyomda Kft.
Felelős nyomdavezető: Jankovics László

ISBN 963-7053-82-4
ISBN 978-963-7053-82-5

Tájékozódás

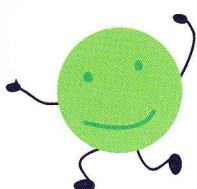
Ajánljuk kedves Olvasóink figyelmébe az állandó etológia, nevelés és sport rovattal rendelkező

**Nemzetközi
Kutya Magazint!**

Kapható az újságárusoknál
és megrendelhető
a Dingó Lapkiadótól.
Cím: 1117 Budapest,
Budafoki út 93/C
Telefon/fax: 386-0223
magazin@dingolapkiado.axelero.net

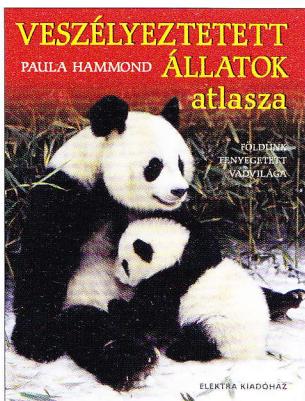
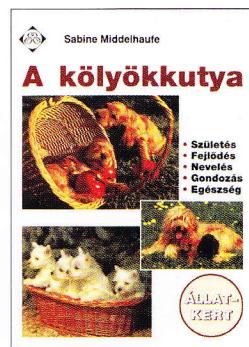
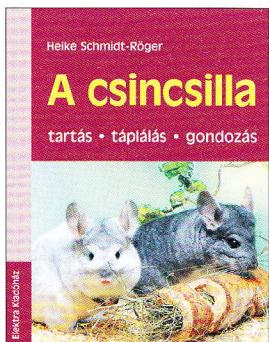
Előfizetési díj:
fél évre 1722 Ft helyett
1470 Ft,
egy évre 3444 Ft helyett
2870 Ft

Tárgymutató

- A**gility 40
akadály 40, 58, 59
alapállás 26, 35, 40
alapkiképzés 26
alárendelődés 49
ÁLLJ 21, 38
ÁLLJ, figyelemelterelés nélkül 38
ÁLLJ, figyelemeltereléssel 39
apportfa 58
apportírozás 1, 13, 54, 56–57, 58–59
autóhoz szoktatás 46
- B**ehívás 15, 34
bizalom 11
biztonsági öv kutyáknak 46
bóják 29, 30, 31, 41
bunda megrázása 50
büntetés 27, 45
- D**elfinek 8
dicséret 2, 12, 13, 19
dicséret megérősítése 4
dummy 20
- E**lfutás 45
elhozás 55
ELŐRE, lefektetéssel 52
engedelmes-vizsga 26
engedelmesség 44
ERESZD 10, 54, 58, 59
- F**alkavezér 11
FEKÜDJ 21, 23, 36, 48, 52, 53
FEKÜDJ, figyelemelterelés nélkül 32
- FEKÜDJ**, figyelemeltereléssel 33
FEKÜDJ, mozgásból 33
félreérzés 64
felugrálás 49
fenyegető gesztusok 20
fenyegető testtartás 20
figyelemelterelés 3, 15, 18
fokozatosság 19, 22, 51
forgás 30
frusztráció 19
FUSS 10
- G**esztusok 64
- H**alti 44
helyben maradás figyelemeltereléssel 36
HELYEDRE 48
hibák, hibázás 19, 37
HOPP 40, 59
HOZD 54, 58, 59
HOZZÁM 23, 34, 40, 47
- I**DE 15, 23, 44, 45
időzítés 12, 51, 54
ismétlés 8
- J**áték 20, 22, 31, 33, 41, 44, 55
jelek 20–21, 22
jatalomfalat 8, 10, 12, 13, 14, 16, 20, 22, 26, 28, 33, 37
- K**arikán átugrás 41
kényszerítő nevelési módszer 4
- kézjelek** 17, 37, 38, 46, 50, 52
kocogók 44
komunikáció 20
kondicionálás 15, 16–17
kölcsönös bizalom 44
kötődés 2, 10–11
következetesség 8
- L**ÁBHOZ 28–29, 30, 31, 35, 59
lábnál követés 1, 28
- M**agatartáskutatás 4
MARADJ 27, 33, 36, 39, 47, 48
megerősítés 22
megfordulás 30–31
motiváció 10
- O**bedience 40, 53
- Ö**nellenőrzés 37
összekapcsolás 17
összpontosítás 13
- P**iruett 22
póráz húzása 44
pozitív hozzáállás 2
pozitív nevelés 2
- R**angsor 11
- S**egéd vezény-szavak 22–23
séta 15, 44–45
simogatás 11
spontán viselkedés 50
- Sz**abadon követés 29
- U**dvözlés 14
ÜLJ 21, 26, 34, 48
ÜLJ, figyelemelterelés nélkül 26
ÜLJ, figyelemeltereléssel 27
ÜLJ, mozgás közben 27
- V**endégekkel való viselkedés 48
vezényszavak 22–23, 28
- Zs**ákmányszerző játék 10, 19

Az Elektra Kiadóház könyvajánlata állatbarátoknak

Bemutatjuk a világ 50 veszélyeztetett állatfaját – melyek mindenkor fenyedegett vagy már a kipusztulás szélérre került.

Kontinenenseként megtalálhatja az élőhelyek részletes leírását, a legritkább állatfajokkal együtt – a Madagaszkáron élő, titokzatos vénzaujjú karmosmakítól kezdve az Andok magas hegyládékén található, félérek pápaszemmes medvéig.

Magyaráztat talál arra, miért kerültek egyes állatfajok a kihalás szélérre. minden oldalon színes képek és illusztrációk szemléltetik az állatok anatómiai felépítését, szokásait és földrajzi előfordulását.

Keménytáblás, 224 oldal, 4900 Ft

A könyvek megrendelhetők az Elektra Kiadóházban:
1117 Budapest, Budafoki út 93/c • Tel.: 06-1-386-0223

Okos ötletek

ügyes gyerekeknek

Mi, emberek különböző nyelveken beszélünk. A kutyáknak is megvan a maguk nyelve, ez azonban az egész világon azonos.

A kutyák nyelve számos jelből áll, amelyeket az állatok testükkel, fülikkel, farkukkal, arculkkal és hangjukkal adnak. Ha kutyával élsz együtt, tudnod kell néhány dolgot a nyelvükiről, hiszen az emberek sok gesztusa, amelyeket a minden napok során használnak,

a kutyák számára teljesen más jelent. A félreértesek elkerülése érdekében létezik néhány alapszabály:

► Egyetlen kutyára sem viseli el, ha egyenesen és gyorsan odafutunk hozzájuk, mert ez fenyegetőnek tűnik neki. Tehát lassan és ívben közelítsd meg.

► A kutyának sohase nézz egyenesen a szemébe, ezt is fenyegetésnek fogja fel. Ne emeld a magasba a karod, ha egy kutya rohan feléd. Ezt a játékra való felhívásnak tekinti. Tehát hagyd lent a karod, és fordulj el tőle, ekkor nem fog felugrani rád.

► Ne bosszantsd, ne ingereld a kutyát, és ne vedd el a tálját, miközben eszik!

A simogatás szabályai

> Ha egy idegen kutyát meg akarsz simogatni, előtte minden kérdez meg a gázdáját. Ekkor úgy közeledj hozzá, hogy láthatson. A legjobb, ha az oldalát simogatod meg. Ne hajolj a kutya fölé! Ne simogasd a fejét, a nyakát vagy a pofáját. Ezt fenyegetésnek érzékelheti, és esetleg védekezni fog. Mindig hagyj elég helyet a kutyának, ha a sarokban fekszik, és megsimogatod. Így felállhat, és elmehet, ha eleget van a foglalkozásból.

Híres kutyák

- > **Rex felügyelőt** már biztosan látta a tévében. Sokat kellett tanulnia, míg ilyen jó színész vált belőle.
- > **Milyen híres kutyákat** ismersz még a képregényekből, könyvekből vagy filmekből?

▲ Hol a keksz?

Dugj el egy falatot a tálat alá. A kutyának nagyon ravasznak kell lennie, és felfordítania a tálat, hogy hozzájusson az ételhez.

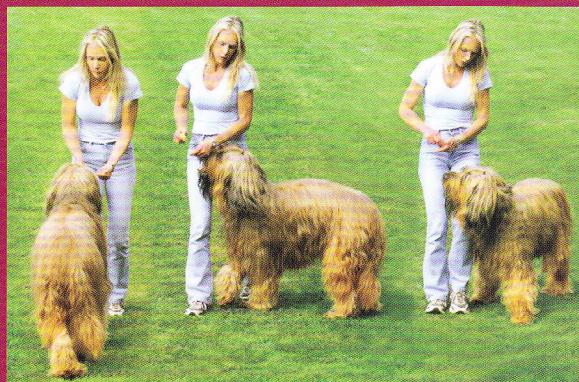
▲ **A ételes játékok pompásak!** Tanítsd meg a kutyádnak, hogy a levegőben kapja el a falatot. Először le kell ülnie, majd dobj fel egy falatot. Hamarosan meg fogja próbálni elkapni.

Klikkeljünk egyszerűen a kutyának!

Megtudhatja,

- hogyan nevelheti játékosan és jókedvűen ezzel a segédeszközzel a kutyát,
- lépésről lépérsre elsajátíthatja az alapkiképzés és a minden napok során hasznos feladatokat.

Monika Sinner sok éve képez ki kutyákat klikkerrel, a sajátját még az IPO III-as fokozatig is eljuttatta vele.

Mindenkinek ajánljuk, aki a kutyáját klikkerrel szeretné kiképezni!

- egyszerű és világos
- pozitív és játékos
- sok színes fotóval

ISBN 963-7053-82-4
ISBN 978-963-7053-82-5

9 789637 053825